

T.C.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

ANABİLİM DALI

**ANNE-BABAYA BAĞLANMA, ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL
TRAVMALARI VE TAMAMLANMA İHTİYACININ KOMPULSİF
ALIŞVERİŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Nadide İrem ÇARIKCI

Danışman

Prof. Dr. Hasan ATAK

Haziran 2019

Kırıkkale

KABUL-ONAY

Prof. Dr. Hasan ATAK danışmanlığında Nadide İrem ÇARIKCI tarafından hazırlanan “Anne-Babaya Bağlanma, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Tamamlanma İhtiyacının Kompulsif Alışveriş Üzerindeki Etkisi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2019

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

(Ünvan, Adı Soyadı)

Müdürü

Enstitü

KİŞİSEL KABUL BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Anne-Babaya Bağlanma, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Tamamlanma İhtiyacının Kompulsif Alışveriş Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

.../.../2019

Adı ve Soyadı

Nadide İrem Çarıkçı

.....

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın temel amacı anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Aynı zamanda bu çalışmada hangi değişkenin kompulsif alışveriş davranışını daha fazla etkilediğini gözlemlemek amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, sonuna kadar beni yüreklendiren ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili hocam Prof. Dr. Hasan ATAK'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, akademik gelişim sürecime çok değerli ve önemli katkılarda bulunan, tez yazma sürecinde desteklerini her zaman hissettiğim Arş. Gör. Suphi Güneş Alamdar'a, Mustafa Aksu'ya ve Aybüke Dobur'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde benden sevgisini, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen annem Kezban Çarıkcı'ya ve babam Zekeriya Çarıkcı'ya, kardeşim Ebrar Çarıkcı'ya, çalışmalarım esnasında varlığıyla bana huzur ve mutluluk veren sevgili kardeşim Şeyma Çarıkcı'ya en içten dileklerle teşekkür ediyorum.

Çalışmada emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler...

ÖZET

ANNE-BABAYA BAĞLANMA, ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMALARI VE TAMAMLANMA İHTİYACININ KOMPULSİF ALIŞVERİŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Bu çalışmanın temel amacı, kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmaları ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisini incelemektir. Ek olarak, bu değişkenlerin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma grubunu 113 erkek (% 37.3) ve 190 kadın (% 62.7) olmak üzere toplam 303 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kompulsif Satın Alma Ölçeği, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği, Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. Path modeli, t-Testi ve ANOVA verilerin analizinde yararlanılan temel istatistiklerdir. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeninin kompulsif alışveriş üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu buna karşılık anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca yaş değişkeninin, kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışını düşük düzeyde anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Araştırmanın analizi sonrasında elde edilen bulgular, alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kompulsif alışveriş, bilişsel tamamlanma ihtiyacı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları

ABSTRACT

THE EFFECTS OF PARENTAL BONDING, CHILDHOOD TRAUMAS AND NEED FOR COGNITIVE CLOSURE ON THE COMPULSIVE BUYING

The main purpose of this study is to investigate the mediating effect of need for cognitive closure in the relationship between parental bonding, childhood traumas and compulsive buying. In addition, it was investigated that do these variables differentiate in respect of certain demographic variables or not. The research group consisted of 303 male students 113 male (37.3%) and 190 female (62.7%) students. As a data collection tool; Compulsive Buying Scale, ABBÖ; The Parental Bonding Instrument, Childhood Trauma Questionnaire and Need for Closure Scale were used. Path model, t-Test and ANOVA are the basic statistics in this study. As a result of the study, it was found that gender variable had a significant effect on compulsive shopping, whereas it did not have a significant effect on attachment to parents, childhood mental trauma and need for cognitive completion. In addition, it was observed that age variable did not have a significant effect on compulsive shopping behavior, attachment to parents, childhood mental trauma and need for cognitive completion. However, it was found that attachment to parents, childhood mental traumas and cognitive completion requirement significantly predicted compulsive exchange behavior. The findings obtained after the analysis of the research were discussed and compared with the results of the literature.

Keywords: compulsive buying, need for cognitive closure, parental bonding, childhood spiritual traumas

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	Açıklamalar
\bar{X}	Ortalama
p	Anlamlılık Düzeyi
r	Korelasyon Katsayısı
t	Bağımsız Değişken
N	Kişi Sayısı
%	Yüzde
SS	Standart Sapma

Kısaltmalar	Açıklamalar
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
DSM	The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders–Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatiksel El Kitabı
APA	American Psychiatric Association - Amerikan Psikiyatri Birliği
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences - Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
CFI	Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri
IFI	Artmalı Uyum İndeksleri
NFI	Normalleştirilmiş Uyum İndeksleri
RMSEA	Yaklaşım Hatalarının Ortalama Kare Kökü

Şekiller Dizini

Şekil 1. Hipotez Kavramsal Model	6
Şekil 2.1. Kompulsif Satın Almanın Faktörleri	12
Şekil 2.2. Bağlanma Kavramı	16
Şekil 4.1. Hipotez Model	41
Şekil 4.2. Model Analizi Sonuçları	42

Tablolar Dizini

Tablo 3.1. Araştırma Grubuna Ait Demografik Özellikler	26
Tablo 4.1. Kompulsif Alışveriş Davranışının Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	31
Tablo 4.2. Kompulsif Alışveriş Davranışının Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	32
Tablo 4.3. Anne-Babaya Bağlanmanın Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	33
Tablo 4.4. Anne-Babaya Bağlanmanın Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4.5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	35
Tablo 4.6. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	36
Tablo 4.7. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	38
Tablo 4.8. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları.....	38
Tablo 4.9. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	39
Tablo 4.10. Modelin Path analizi sonuçları	43
Tablo 4.11. Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkisi.....	44

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vi i
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem.....	6
1.4. Varsayımlar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar.....	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Kompulsif Alışveriş.....	9
2.1.1. Kompulsif Alışveriş İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	14
2.2. Anne-Babaya Bağlanma.....	15
2.2.1. Anne-Babaya Bağlanma ile İlgili Yapılan Çalışmalar	17
2.3.1. Çocuk İstismarı.....	19
2.3.2. Çocuk İhmali.....	19

2.3.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	20
2.4. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacı... ..	21
2.4.1. Tamamlanma İhtiyacı ile İlgili Yapılan Çalışmalar	23
2.5. Anne Babaya Bağlanma, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar, Tamamlanma İhtiyacı ve Kompulsif Alışveriş İlişkisi.....	23
3. YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırma Grubu.....	25
3.2. Veri Toplama Araçları	27
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	27
3.2.2. Anne Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ; Parental Bonding Instrument) (PBI).....	27
3.2.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ; Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28).....	28
3.2.4. Tamamlama İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu (TİÖ-KF; Need for Closure Scale (NFC-SV)	29
3.2.5. Kompulsif Satın Alma Ölçeği (Compulsive Buying Scale).....	29
3.3. İşlem.....	29
3.4. Veri Analizi.....	30
4. BULGULAR.....	31
4.1. Kompulsif Alışverişe İlişkin Bulgular.....	31
4.1.1. Kompulsif Alışveriş Davranışının Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması.....	31
4.1.2. Kompulsif Alışverişin Yaş Açısından Karşılaştırılması.....	32
4.2. Anne Babaya Bağlanmaya İlişkin Bulgular.....	33

4.2.1. Anne-Babaya Bağlanmanın Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması	33
4.2.2. Anne-Babaya Bağlanmanın Yaş Açısından Karşılaştırılması	33
4.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalara İlişkin Bulgular	34
4.3.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması	34
4.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması	36
4.4. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacına İlişkin Bulgular	37
4.4.1. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması..	37
4.4.2. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Yaş Açısından Karşılaştırılması.....	38
4.5. Path Modeline İlişkin Bulgular	39
4.6. Path Modeline İlişkin Bulguların Genel Yorumu	45
5. TARTIŞMA.....	47
5.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	47
5.1.1 Cinsiyete Göre Oluşturulan Grupların Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	47
5.1.2. Yaşa Göre Oluşturulan Grupların Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	50
5.2. Path Modeline İlişkin Bulguların Tartışılması	51
5.2. Path Medeline İlişkin Bulguların Tartışılması.....	

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
6.1. Öneriler ve Sınırlılıklar.....	55
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	66

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayım, sınırlılık ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem

Ürün ya da hizmet satın almak olarak tanımlanabilecek alışveriş kavramı dönemden döneme, toplumdan topluma, kişiden kişiye farklılık göstermiştir. Teknolojinin hızla ilerlemesi, insanların eğitim seviyelerinin artması, moda kavramının günümüzde geniş yer edinmesi alışveriş yapma isteğini artıran durumlar olarak varsayılabilir. Bireyler yalnızca ihtiyaçlarını karşılamak için alışveriş yapmaz; sosyalleşmek, değerli ve önemli hissetmek, kendini diğer insanlara karşı ispat etmek amaçlarıyla satın alma eğilimi gösterir. Alışveriş, insanlara kendilerini yenileme, potansiyellerinin farkına varma ve sosyalleşme imkanı sunmaktadır (Holt, 1995). Alışveriş ekonomik değerden çok psikolojik değerlerin önem taşıdığı bir kavramdır (Dittmar, 2004).

Tarihin ilk yıllarında temel ihtiyaçlara yönelik değiş tokuş sistemiyle başlayan alışveriş kavramı sosyal imkanların, iletişimin, rekabetin artmasıyla temel ihtiyaçları karşılamaktan çok arzulara dayalı bir sistem haline gelmiştir. İnsanların ihtiyacı olmasa da psikolojik olarak iyi hissetmek için satın alması, dürtülerini kontrol edememesi kompulsif alışveriş kavramını ortaya çıkarmıştır. Kompulsif alışveriş süregelen, stereotipik, dayanılmaz, dürtüsel, uygunsuz, aşırı ve kişilere rahatsızlık veren satın alma ya da alışveriş davranışı olarak tanımlanan bir bozukluktur (Tamam, 2009). Lejoyeux'a (1996) göre kontrol edilemeyen alışveriş davranışındaki ana klinik özellik dürtüsellik, tekrarlayıcı alma davranışı, davranışın olumsuz etkileri ve uyumsuz işlevselliğin bozulmasıdır. Bireyleri kompulsif tüketiciler olmaya sürükleyen en önemli faktörlerden biri içinde buldukları çevredir. Statü sahibi olma, bir gruba ait olma gibi istekler kompulsif tüketimin en belirgin tetikleyicileridir (Semiz, 2017). Davranış öncesi kişi giderek artan heyecan ve gerginlik hisseder, davranış

gerçekleştirdiği anda ya da kısa süre sonra keyif hissi, rahatlama ve haz duygusu yaşar (McElroy, 1991; Akt., Tiryaki, 2011). Mükemmelliyeçilik, depresyon, dürtüsellik, anksiyete, keyif alma, eğlenme, özgüven, onay arayışı, heyecan arayışı, kontrol odağı, kaçınmayla başa çıkma, izolasyon- yalnızlık, benlik saygısının düşüklüğü, statü kazanma, taklit, ilgi çekme gibi değişkenler kompulsif alışveriş kavramı ile doğrudan ilişkilidir (Beziroğlu, 2018).

İnsanın hayat sürecinin, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik boyutu ile önemli bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluk dönemi, insanın bedensel, ruhsal ve sosyal gelişmesinin ve kişiliğinin oluşmasında hassas bir dönemi içerir (Taşbaşı, Kılıç, Aykaç ve Coşkun; 2015). Çocukluk çağında ihmal ve istismara maruz kalan bireylerde kendine zarar verme davranışı sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. İhmal ve/ya da istismar sonucunda bireylerde, depresyon ya da içe dönüklülük, aşağılık duygusu gelişme riski artmaktadır. Bu gibi çocukların gelecek hakkında olumsuz düşüncelere ve düşük benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (Polat, 2000; Akt., Serindağ, Uçan ve Ovayolu, 2007). Araştırmalar sonucunda çocukluk çağı ruhsal travma yaşayan bireylerde obsesif kompulsif bozukluk, fobi, stres bozukluğu ve anksiyete görülme riskinin diğer bireylere oranla daha fazla olduğu belirtilmiştir (Baral, Üçok, Gök ve Yüksel, 1996).

Yaşamın ilk yıllarından itibaren anne babanın çocuk üzerindeki tutumları çocuğun ilerleyen dönemlerinde kişiler arası ilişki ve tutumlarını doğrudan etkileyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bowlby ve Ainsworth kuramsal yaklaşımlarına göre erken dönemde çocuğun bağlanma figürü olan anne ve babaların tekrarlanan davranış örüntüleri çocukların bağlanma temelinde zihinsel şemalarını şekillendirmekte ve çocuk üzerinde yaşam boyu devam eden etkiler göstermektedir (Yıldız, 2014). Annenin çocuğun gereksinimlerine duyarlı olduğu, güvenli bir ortam sunduğu durumlarda çocuk güvenli bağlanma geliştirir. Annenin mesafeli olduğu, bedensel temas kurmadığı durumlarda çocuk kaygılı bağlanma geliştirir (Levy, Blatt ve Shaver, 1998). Güvenli bağlanma geliştiren çocukta kaygı düzeyi normal oranda olur, çocuk dış dünyayı kavramaya daha açıktır ve çocuğun ruh sağlığı gelişimi olumlu düzeydedir. Kaygılı bağlanma geliştiren çocukta ise kaygı düzeyi yüksek, dış dünyayı kavrama konusunda çekingen ve ruh sağlığı gelişimi olumsuz düzeyde olabilir. Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde güvenli, mutlu ve eşlerinin hatalarını rahatlıkla kabul eder tutumlar ortaya koyar. Kaygılı bireylerin kendilerinden kuşku duydukları,

başkalarını kendileri ile yakınlık kurmada isteksiz olarak gördükleri, ilişkilerinde takıntılı ve kıskanç oldukları, sürekli duygusal iniş çıkışlar yaşadıkları gözlenmiştir (Morsünbül ve Çok, 2011). Güvenli bağlanma stili geliştiren bireylerde patolojik durumların görülme riski daha azdır. Depresyon, panik bozukluğu, anksiyete bozuklukları, obsesif kompulsif bozuklukluk gibi kavramların güvensiz bağlanma stili geliştiren bireylerde görülme sıklığı normale oranla daha fazladır (Kapçı ve Küçüker, 2016).

Atak, Uçar ve Morsünbül (2016) tamamlanma ihtiyacı içinde olan bireyleri karşılaştıkları yeni bir konuda belirsizlik ve karışıklılık yerine, hemen açık bir cevap isteyen kişiler olarak tanımlamaktadır. Tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bireylerde en önemli olgu kesinlik kavramıdır. Tamamlanma ihtiyacının yüksek düzeyde olması bireylere yeni ve var olan bilgilerine aykırı bilgilerle karşılaşmaktan hoşlanma durumu yaratmakta ve bireyler bu durumda hemen kendilerini yeni bilgiye kapatmaktadırlar (Atak, Uçar ve Morsünbül 2016). Yapılan araştırmalar sonucunda tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bireylerde kaygı düzeyinin yüksek olduğu, bireyin anksiyete geliştirdiği, bireyde depresyon görülme riskinin fazla olduğu, obsesif kompulsif bozukluğun yaygın olarak görüldüğü gözlemlenmiştir (Leite ve Kuiper , 2008).

Kompulsif alışveriş kavramı ile ilgili literatür taraması yapıldığında araştırmaların kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travmalar konusu literatürde sıklıkla geçen bir kavramdır ve psikoloji alanında çalışılan bir konudur. Anne babaya bağlanma ve tamamlanma ihtiyacı kavramları ile ilgili literatür çalışması yapıldığında kavramların tarihinin yeni ve ilgili çalışmaların az olduğu gözlemlenmiştir. Atak'a (2015) göre üniversitedeki bireylerin yetişkinliğe geçiş evresinde olduğu varsayılarak, Türkiye'de yetişkinliğe geçiş sürecinin ortalama 18–26 yaş arasında yaşandığı ve “beliren yetişkinlik evresinin” en azından eğitilmiş bireylerde bu yaşlar arasında yaşandığı söylenebileceğinden, bu bilgiler ışığında bu çalışmada yetişkinliğe geçiş sürecinin 18–26 yaş arasında olduğu varsayılmış ve araştırma grubu bu yaş aralığından seçilmiştir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalar ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisini incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise cinsiyet ve yaş gibi demografik değişkenlere göre kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmanın bir başka alt amacı ise kompulsif alışveriş davranışını anne-babaya bağlanmayı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacını; bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanmayı ve çocukluk çağı ruhsal travmalarını; anne-babaya bağlanmanın çocukluk çağı ruhsal travmalarını yordayıp yordamadığını incelemektir.

Kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmaları ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisinin incelenmiş olması hem ilgili literatüre hem de bu konularda çalışan ruh sağlığı uzmanlarına önemli katkılar sağlayacaktır. Türkiye’de yapılmış, ulaşılabilen bilimsel araştırmalara bakıldığında ise bu ilişkiyi ortaya koyan çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu çalışma ile bu ilişkileri ortaya koyabilmek amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırma soruları aşağıda sıralanmıştır:

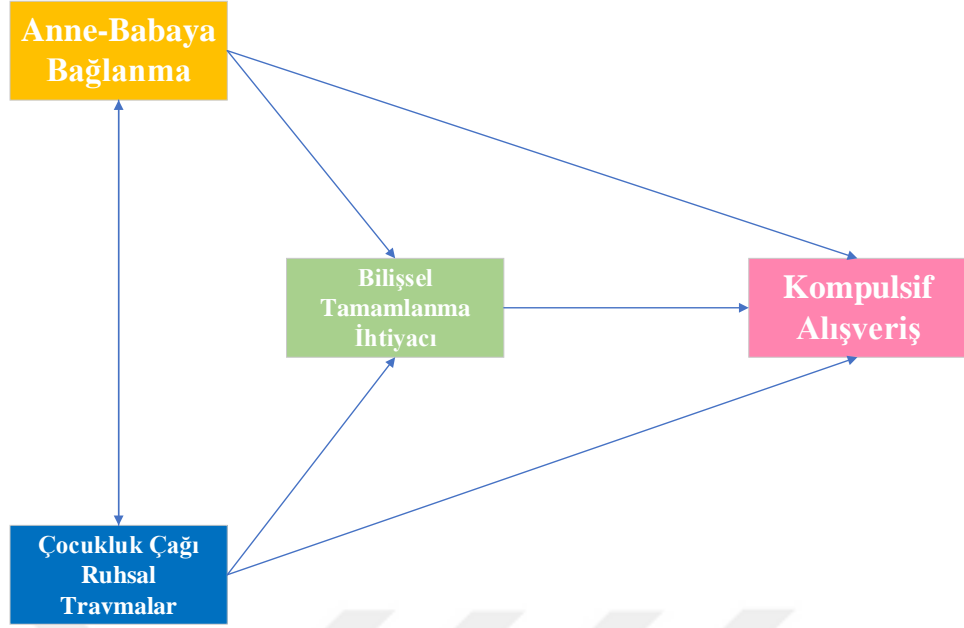
- 1) Kompulsif alışveriş davranışı cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 2) Kompulsif alışveriş davranışı yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 3) Anne- babaya bağlanma cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 4) Anne-babaya bağlanma yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 5) Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt ölçekleri cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 6) Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt ölçekleri yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

- 7) Tamamlanma ihtiyacı cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 8) Tamamlanma ihtiyacı yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 9) Anne babaya bağlanma, kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip midir?
- 10) Çocukluk çağı travması, kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip midir?
- 11) Tamamlanma ihtiyacı, kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip midir?
- 12) Anne babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve kompulsif alışveriş davranışı ilişkisinde tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisi var mıdır?
- 13) Anne babaya bağlanma, tamamlanma ihtiyacı ve çocukluk çağı ruhsal travmaları kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip midir?

Bu noktada, kurulan Path Modeline ilişkin hipotez modelden söz etmek, çalışmanın daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir.

Hipotez Model. Hipotez modele ilişkin içsel (bağımlı) problemler kompulsif alışveriş davranışıdır. Dışsal (bağımsız) değişkenler ise anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalarıdır. Aracı (mediator) değişken ise bilişsel tamamlanma ihtiyacıdır.

Kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmaları ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracı (mediator) rolüne ilişkin bir model tanımlanması amaçlanmıştır ve modelin ana hatları aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1. Hipotez Kavramsal Model

Hipotez modeldeki tek yönlü oklar, tek yönlü ilişkileri belirtmektedir. Hipotez modelde tanımlanan ilişkiler aşağıda açıklanmıştır.

- Anneye-babaya bağlanma kompulsif alışveriş davranışını hem doğrudan hem de bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinden dolaylı olarak yordamaktadır.
- Çocukluk çağı ruhsal travmaları kompulsif alışveriş davranışını hem doğrudan hem de bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinden dolaylı olarak yordamaktadır.
- Bilişsel tamamlanma ihtiyacı kompulsif alışveriş davranışını doğrudan yordamaktadır.
- Anne-babaya bağlanma ile çocukluk çağı ruhsal travmaları birbirini yordamaktadır.

1.3. Önem

İnsanlık tarihinin ilk yıllarından beri süregelen alışveriş, her toplumda görülen bir kavramdır. Teknolojinin ilerlemesi, insanların istek ve arzularının artması, istenilene kolay ulaşma imkanı alışverişini artıran etmenler olarak varsayılabilir. Alışveriş olgusu ihtiyacı gidermekten çok psikolojik güdülerin daha baskın olduğu bir

kavramdır. İnsanlar çoğunlukla iyi vakit geçirmek, sosyalleşmek, iyi hissetmek ve diğer bireylere karşı üstünlük kurmak amacıyla alışveriş yapmayı ister. Bu istekler kimi zaman aşırı boyutlara ulaşabilir. Bu durum kompulsif alışveriş kavramını ortaya çıkarmıştır. Günümüz tüketim kültüründe kompulsif alışveriş kavramının oldukça önemli hale geldiği savunulabilir. Satın alma isteğini bastıramama, alışverişi bir zorunluluk olarak görme ve ihtiyacından çok daha fazlasını alma (Faber ve O'Guinn, 1988) olarak tanımlanan kompulsif alışveriş bireylerde maddi ve psikolojik problemlere yol açmaktadır. Bu problemlerin anlaşılması ve davranışların normale indirgenmesi için kompulsif alışveriş davranışının incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Yaşamın erken döneminde maruz kalınan şiddetli stresin, olumsuz çocukluk çağı deneyimlerinin depresyona yol açtığı gözlemlenmiştir (Willemsen, 2009; Akt., Yalçın, Tellioglu, Yıldırım, Savrun, Özmen ve Aydemir, 2015). Bağlanma kavramının bebeklikten başlayarak tüm yaşamı psikolojik yönden etkileyen bir süreç olarak değerlendirmiştir (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bilişsel tamamlanma ihtiyacı ise, bireylerin çevrelerine yanıt verme süreçlerini etkileyen bir kavram olarak görülmektedir (Kruglanski ve Webster, 1996).

Psikolojik etmenlerin baskın olduğu kompulsif alışveriş davranışının çocukluk çağı ruhsal travmalar, anne babaya bağlanma ve tamamlanma ihtiyacı kavramlarıyla ilişkili olduğu, bu kavramların birbirleri üzerinde güçlü bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de ve yurtdışında ulaşılabilen alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde yapılmış bir çalışmanın olmaması bu araştırmanın yapılmasının gerekliliğini desteklemektedir. Ayrıca bu araştırmanın rehberlik ve psikolojik danışma uygulama alanlarına katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Kompulsif alışveriş davranışı ile ilgili literatür taraması yapıldığında araştırmaların kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travmalar konusu literatürde sıklıkla geçen bir kavramdır ve psikoloji alanında çalışılan bir konudur. Anne babaya bağlanma ve tamamlanma ihtiyacı kavramları ile ilgili literatür çalışması yapıldığında kavramların tarihinin yeni ve ilgili çalışmaların az olduğu gözlemlenmiştir. Atak’a (2015) göre üniversitedeki bireylerin yetişkinliğe geçiş evresinde olduğu varsayılarak, Türkiye’de yetişkinliğe geçiş sürecinin ortalama 18–26 yaş arasında yaşandığı ve “beliren yetişkinlik evresinin” en azından eğitilmiş bireylerde

bu yaşlar arasında yaşandığı söylenebileceğinden, bu bilgiler ışığında bu çalışmada yetişkinliğe geçiş sürecinin 18–26 yaş arasında olduğu varsayılmaktadır ve araştırma grubu bu yaş aralığından seçilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma sonuçları verilerin toplandığı örnekleme sınırlıdır. Ayrıca sonuçlar, araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlikleri ile sınırlıdır. Araştırmada araştırmacıdan, örneklem grubundan ve araştırma ortamından kaynaklanan sınırlılıklar olabilir. Araştırma, Kırıkkale ve Ankara illerindeki 18-26 yaş arası 303 katılımcıyla sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Kompulsif Alışveriş: Birey ve çevresindekiler için yıkıcı sonuçları olabilen, karşı konulamayan satın alma duygusu olarak tanımlayabiliriz.

Anne Babaya Bağlanma: Çocuğun anne ve babayla kurulan duygusal bağların ve yakın ilişkilerin, onlardan alınan desteğin çocuk üzerinde psikolojik ve sosyal olarak bıraktığı etkidir.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar: Çocukluk çağındaki ruhsal travmalar, kazalar, doğal felaketler, duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım, duygusal ya da fiziksel ihmal sonucunda çocukta meydana gelen ruhsal bozukluklardır.

Tamamlanma İhtiyacı: Bireylerin herhangi bir konuda belirsizlikten hoşlanmaması, bunun yerine kesin ve net bir bilgiye, sonuca ulaşma ihtiyacıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmayla ve problemle ilgili kavramsal tanımlamalara, açıklamalara ve bu konuyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kompulsif Alışveriş

Alışveriş, tarihin her sürecinde var olan belirli bir mal ya da hizmeti elde etmek amacıyla yapılan değiş tokuş ile başlayan ve gittikçe yaygınlaşan bir eylemdir. İhtiyaçların giderek artması, ürün çeşitliliğinin çoğalması, insanların boş vakitlerinin fazlaşması alışverişini vazgeçilmez bir eyleme dönüştürmüştür. Alışveriş, ekonomik bir olgu olmayı aşmış sosyal, psikolojik ve kültürel bir olgu haline gelmiştir (Ersoy, 2016). Araştırmalar özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik ve sosyolojik değişimler, kitle iletişim araçları ve pazarlama stratejilerinin etkisi ile birlikte tüketici davranışlarını psikolojik güdülerin daha baskın bir biçimde etkilediğini göstermektedir (Bilgen, 2014). Alışveriş satın almaya duyulan isteğin satın alma sonrası hazzına dönüşmesi durumudur (Elliot, 1994).

Bir şey satın almanın altında yatan üç ana motivasyon vardır (Ünsalver,2011):

- a) Ekonomik ve işe yarar olup olmadığına baktığımız işlevsellik etkeni
- b) Duygusal bağ kurmak ve sosyal etkileşim için oluşan duygusal ve sosyal etkenler
- c) İdeal kendilik ya da kendini ifade etme amacıyla oluşan kimlikle bağlantılı etkenler.

Örneğin elektrik süpürgesi bozulduğunda temizleme becerisi yüksek ve ucuz modeli tercih ettiğinizde işlevsellik ön plandadır. Salona kanepe alırken, sizi rahatlatacak yumuşaklıkta ve kumaşının desenlerine yıllarca baksanız da bıkmayacağınız bir modele yöneldiğinizde hem işlevsellik hem de duygusal motivasyon etkilidir. Çanta alırken ise hem eşyalarınızı içine sığdırabileceğiniz hem de özgür ruhunuzu yansıtmak istediğiniz bir çantayı tercih edebilir ya da içine sadece birkaç parça eşya sığmasına karşın arkadaşlarınızda da olan bir modeli seçebilirsiniz (Ünsalver,2011).

Satın alma sırasında bireyin içinde yaşadığı durumlar ise üç ana başlıkta toplanabilir (Koç, 2015):

- a) Anlık ve plansız olarak genellikle çevresel etmenlerden kaynaklı karşı konulmaz sahip olma duygusu barındıran tepkisel satın alma(Pham,2012),
- b) Sınırlı çaba ile satın alma,
- c) Rutin satın alma.

Tepkisel satın almanın alt boyutlarından olan kompulsif alışveriş kavramı ani alım isteği sonucunda, eşyayı zihinde canlandırma ve sonuçlarını umursamadan satın almayı gerçekleştirme olarak tanımlanabilir (Rook,1987).

Çoğunlukla kontrol dışı ve birey tarafından tarafından fark edilemeyen çeşitli psikolojik etkenlerin yönlendirdiği bu alışveriş davranışında benlik kaygısı, imaj yaratma düşüncesi, saygınlık görme arzusu, insanlarla ilişki kurma arayışı, güç ve statü arayışı gibi nedenler bireyleri alışverişe yöneltmektedir. Bu davranış çoğunlukla bir ihtiyacı gidermenin ötesinde tutku halini almış ve bağımlılık yaratan bir durum haline gelmiştir. Tüketicilerin bu türden alışveriş davranışları karmaşık birtakım psikolojik süreçleri içinde barındırmaktadır (Kaderli, Armağan ve Küçükçambak, 2017).

İnsan, gelir düzeyi ile gider düzeyi arasında dengeyi sağlayarak alışveriş yaparsa sağlıklı satın alma sürecinden söz edilebilir (Ünsalver, 2011). Bireyin dürtülerini kontrol edemeyip ihtiyacı olandan çok daha fazla alışveriş yapması, satın almak için devamlı olarak borçlanması ve aşırı satın alma isteği duyması kompulsif alışveriş olarak tanımlanır (Faber, 1987). Kompulsif alışveriş sıradan alışverişten ayıran düzenli yaşamı olumsuz yönde etkilemesi ve kişinin içsel gerilimini azaltmak amacıyla alışveriş yapmasıdır (Krueger, 1988). Kompulsif alışveriş sürecinde kişi başlangıçta birkaç parça aldığında kendini mutlu hisseder sonralarında ise daha fazla ürün aldığında ancak kendini rahatlamış hisseder. Bu duruma tolerans adı verilir. Yapılan alışverişlerden dolayı yaşadığı maddi, manevi sıkıntılar nedeniyle sınırlamaya maruz kalan alışveriş bağımlısı, alışveriş hayalleri kurarak huzursuz, mutsuz hisseder. Bu duygu ise çekilme hali olarak tanımlanmaktadır (Ünsalver, 2011., Akt. Beziroğlu, 2018). Satın almanın kompulsif alışveriş olarak tanımlanabilmesi için süreğen olması ve bireyi maddi, manevi zarara uğratması gerekir (O'Guinn ve Faber, 1989). Birey belki ilk zamanlarda davranışlarını problem olarak algılamaz. Satın alma sonrası

yaşadığı mutluluk bireyi daha fazla alışveriş yapmaya iter ve bunun sonucunda bağımlılık oluşur. Bir süre sonra kontrolünü kaybeden kişide anksiyete ve hayal kırıklığı artmaktadır. Fakat davranış onu durdurma ya da değiştirme girişimlerine karşın devam etmektedir (O'Guinn ve Faber, 1989; Akt., Bilgen,2014). Kişi olumsuz sonuçları görse dahi alışveriş yapmayı istediği an durdurabileceğini düşünüp satın almaya devam eder. Satın alma davranışının kompulsif alışveriş olarak tanımlayabilmek için kişinin karşı gelmesi güç ve sık sık alışveriş yapma düşüncesi yaşaması, bütçesini aşacak harcamalar yapması ve alışveriş yapmadığında huzursuz hissetmesi gerekir (Valance, D'Astous ve Fortier, 1988). Davranışı gösteren kişi alışverişe çok fazla zaman ayırır ve kişinin işlevselliği olumsuz etkilenir. Ünsalver (2011) kompulsif alışveriş davranışı gösterenleri, maddi geliri ne olursa olsun borç içinde olan (Black 1996), beğendiği bir şeyi her ne durumda olursa olsun satın almak için engel olunamaz bir istek duyan (McElroy, Keck ve Phillips, 1995), harcamalarını hesaplayamayan, alışveriş sonrası kısa süreli tatminler yaşayan, takıntılı boyutta alışveriş yapması sonucunda aile ve sosyal çevresiyle sorunlar yaşayan (Marks,1990) ve daha fazla alışveriş yapmak için zorunlu ihtiyaçlarını yerine getiremeyen bireyler olarak tanımlar.

Kompulsif alışveriş davranışı sergileyen bireyler, özgüveni daha düşük ve gerçek yaşamın olumsuz yanlarından kaçmaya çalışan, hayal kurmaya daha meyilli bireyler olarak ifade edilir. Bu bireyleri satın alma faaliyetine iten öncelikli dürtü, satın alınan objelere sahip olmanın ötesinde, satın alma sürecinden kaynaklanan psikolojik yarardır (Özer, 2017). Kompulsif alışverişin çeşitli nedenleri olabilir. Bu nedenler şekil 1. de gösterilmiştir (DeSarbo ve Edwards, 1996):

Kompulsif Satın Almanın Faktörleri
Zemin Hazırlayan Faktörler
Anksiyete Mükemmeliyetçilik Dürtüsellik Heyecan Arayışı Kompulsivite Onay Arayışı Depresyon
Çevresel Faktörler
Kaçınmayla Başa Çıkma İnkâr Yalnızlık
Diğer Faktörler
Aile Aile Yapısı

Şekil 1. Kompulsif Satın Almanın Faktörleri

İçinde bulunduğumuz tüketim toplumunda bireyler, yaşadıkları olumsuz duyguları bastırmak adına alışveriş yapmaya teşvik edilmektedir (Gupta, 2013). Kompulsif tüketiciler kaygıyı bastırmak adına alışveriş yapmayı bir alışkanlık haline dönüştürür (Robert ve Jones, 2001). Kaygı ve anksiyete eğilimi fazla, depresyon belirtileri gösteren bireyler alışveriş yaparak bu duygulardan kaçarlar (Glatt ve Cook, 1987). Alışveriş takıntısı olan kişilere en yaygın olarak terk edilme, değişme, aptal gözükme, reddedilme, acı çekme, yalnız kalma, sevgiyi kaybetme, evsiz kalma, hastalık, başarısızlık ve ölüm korkusu etkiler. Bu korkuların biri ya da birkaçı

alışverişe yönlendirebilir (Ünsalver,2011). Stres altında olan ya da içsel çatışma yaşayan bireyler çok yönlü düşünme yetisini kaybeder ve çevresiyle olan duygusal bağlantısını keser. Korku, hüznün ya da öfke duygularıyla dolmaya başlayan kişi kendini takıntılı derecede alışveriş yaparken bulabilir (Güleç, 2006).

Güç ve zenginlik görüntüsü verebilmek de kompulsif tüketiciler için oldukça önemlidir. Tüketerek daha yüksek bir özgüvene sahip olacağını böylece de iyi hissediş yaşayacağını vaad eden pazar karşısında, son derece düşük özgüvene sahip olan bu tüketiciler özellikle kıyafet, kozmetik gibi ürünler satın alarak (Gupta, 2013; Akt., Çerçi,2014), dış görünüşleri üzerinden, geçici de olsa kendilik değerini yükseltmeye böylece duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışabilirler (d'Astous, 1990; Akt., Çerçi,2014). Pahalı ve az sayıda üretilen bir ürüne sahip olmak, güç ve prestij hislerini güçlendirip, bu tür hislere ihtiyaç duyulan ortamlarda daha fazla kabul görüldüğü hissine neden olur (Ünsalver,2011).

Kişi kendini değersiz, sosyal çevresi tarafından önemsenmediğini hissederse kompulsif satın alma davranışı sergileyebilir. Günümüz dünyasında alışveriş sosyalliğin, ideal benliğe ulaşmanın, statü kazanmanın bir aracı gibi görülmektedir. Birey alışveriş yaptıkça mutlu olacağını, hayallerine kavuşacağını, toplumda daha iyi bir yeri olacağını, sosyal çevresi tarafından daha fazla ilgi duyulacağını düşünür (Dittmar, Long ve Bond, 2007). Özellikle sanayileşmiş toplumlarda alışveriş yapmak, hem sosyal bir etkinlik, hem bir boş vakit geçirme şekli, hem de bir gerekliliktir. Bize hem çok sayıda hem de en kaliteli ürün satın almamız gerektiğini söyleyen sosyal baskılardır (Ünsalver,2011).

Kitle iletişim araçları kompulsif satın alma davranışını artıran bir etmendir. İnsanlar günümüzde ulaşmak istediklerine hemen ulaşabilmektedir. Kredi kartları sayesinde gelirlerinden çok daha fazla alışveriş yapabilmektedir. Birey satın almak istediğini kolayca alabilir ve yeterli parası olmasa dahi kredi kartlarını rahatlıkla kullanabilir (Dittmar, 2004). Reklamlarda ürünün abartılarak gösterilmesi, ürünü satın aldıktan sonra mutlu olacaklarının söylenmesi kompulsif alışveriş tetikler (Faber ve O'Guinn, 1988).

Aile içi şiddete maruz kalmış, huzursuz aile ortamına sahip bireylerde kompulsif alışveriş davranışına daha sık rastlanılmaktadır. Aile içi stres kompulsif alışveriş artıran bir unsurdur (Rindfleisch, Burroughs ve Denton, 1997). Çocukluğunda maddi yetersizlikten dolayı harcama yapamayan ya da harcamaları hiç kısıtlanmayan bireyler kompulsif alışverişe diğer bireylere göre daha yatkındır (Faber

ve O'Guinn, 1988). Ayrıca ailede kompulsif alışveriş davranışı sergileyen birinin, ailesinde bu davranışı sergilemeyen herhangi birine göre kompulsif alıcı olması daha olası ihtimaldir (Valance, D'Astous ve Fortier,1988).

2.1.1. Kompulsif Alışveriş İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Kompulsif alışveriş konusu ile ilgili özellikle son yıllarda birçok çalışma yapılmıştır. Ulaşılabilen alanyazında yer alan çalışmaların çoğunluğu yurt dışında yapılan çalışmalar olmakla beraber yurt içinde yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Faber ve O'Guinn (1992), kompulsif alışverişini kişinin engel olamadığı duyguyla devamlı olarak tekrar ettiği bireye çevresindekilerle beraber zarar veren bir davranış olarak tanımlamışlardır. Hirschman (1992), kompulsif tüketicileri stresten kurtulmak amacı ile satın alanlar ve bu davranış sonrası rahatlama hissi yaşayanlar olarak tanımlamıştır.

Sosyal statü ve özgüveni artırma çabası kişiyi kompulsif tüketiciler haline getirir. Birey alışveriş yaptıkça daha iyi hisseder ve bu hissi yaşamak için devamlı alışveriş yapmak ister (Valance, 1988).

Reklamlar, artan rekabet ortamı kompulsif tüketimi doğrudan etkileyen kavramlardır (Xu,2008). Ayrıca artan internet alışverişleri kompulsif tüketicilerin daha fazla harcamasına sebep olmuştur. Kompulsif tüketicilerin istediklerini bulması internet ortamında çok daha kolay hale gelmiştir (Kinney, Ridgway ve Monroe, 2009). Kompulsif satın almanın başlangıç yaşı bireylerin çekirdek ailelerinden uzaklaşıp, tek başlarına kaldıkları dönemler olan ergenlik dönemi sonudur ve bu dönem bireylerin ilk kredi kartı aldıkları dönemlere karşılık gelir (Black,2007; Akt., Arslan, 2015). Kompulsif satın alma erkekler göre kadınlarda daha fazla görülen bir davranıştır (Dittmar, 2004). Araştırmalar güç ve statü sahibi olma arzusuyla kompulsif satın alma davranışı gösteren bireylerin, normal alışveriş davranışı gösteren bireylere göre genellikle daha fazla kredi kartına sahip olduğunu ve kredi kartı borçlarının daha fazla olduğunu göstermiştir (O'Guinn and Faber 1989, D'Astous, 1990; Roberts,1998; Khare, 2013; Roberts ve Martinez, 1997; Roberts ve Jones, 2001; Park ve Burns, 2005; Pirog ve Roberts, 2007; Phau ve Woo, 2008). Türkiye'de kredi kartı kullanımının kompulsif satın alma davranışına etkisi üzerine yapılan bir çalışmada bireylerin batı ülkelerindeki tüketiciler gibi kredi kartı kullanımlarının onları kompulsif alışverişe yönlendirdiği tespit edilmiş ve bu tür davranışların bireylerin gelir ve eğitim durumu

gibi demografik değişkenlere göre şekillendiği tespit edilmiştir (Arslan, 2015; Akt., Kaderli, Armağan ve Küçükkambak, 2017).

Boundy (1993), kompulsif alışverişin uyuşturucu kadar bağımlılık yaratabileceğini söylemiştir. Black (2011), Uyuşturucu ve kumar bağımlılığı olan bireylerin bağımlılığı olmayan bireylere göre kompulsif alışverişe daha yatkın olduğunu belirtmiştir.

Faber ve O'Guinn (1992), uygulamasını ABD ve Güney Kore' de yaptıkları ilk kompulsif satın alma ölçeğini (DSCB) geliştirmişlerdir.

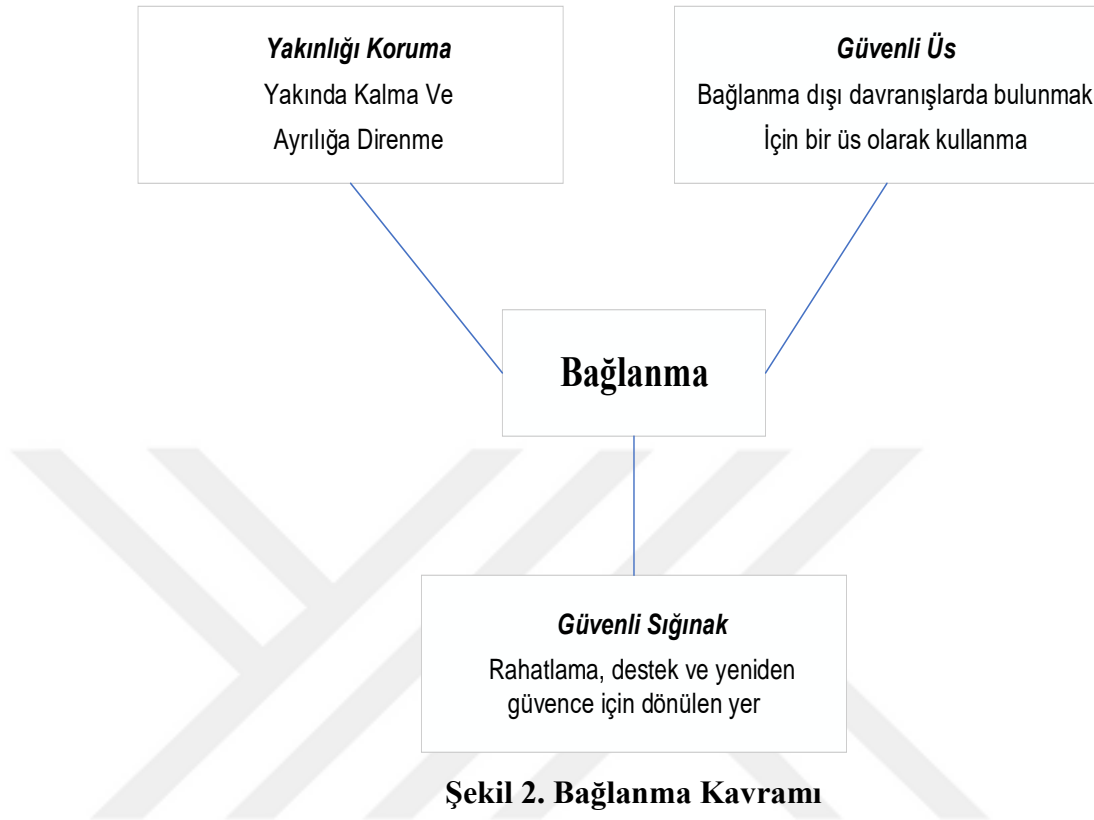
2.2. Anne-Babaya Bağlanma

Bebek oluşumundan itibaren annesiyle duygusal bir bağ geliştirmektedir. Bebeğin annesiyle kurduğu duygusal bağ kişilik gelişimini doğrudan etkileyen bir olgudur Bowlby ve Ainsworth kuramsal yaklaşımlarına göre erken dönemde çocuğun bağlanma figürü olan anne ve babaların tekrarlanan davranış örüntüleri çocukların bağlanma temelinde zihinsel şemalarını şekillendirmekte ve çocuk üzerinde yaşam boyu devam eden etkiler göstermektedir (Yıldız, 2014). Ainsworth ve arkadaşları (1978; Akt., Kontbay, 2010) bağlanma davranışının dört aşamada oluştuğunu belirtmişlerdir:

- 1) Bebeğin etrafında bulunanlara vereceği tepkiyi ayırt edememesi: Bebeğin bu dönemde sosyal ihtiyaçları yoktur. Sıcaklık, yiyecek gibi temel fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.
- 2) Özel biri ve yeni kişilere odaklanması: Bu dönemde bebek bir annenin varlığını fark etmekte dolayısı ile onunla ilişki kurmaktadır.
- 3) Güven temelli davranışın oluşması
- 4) Güven temelli davranış sayesinde çocuk-ebeveyn ilişkisinin sağlıklı hale gelmesi

Bebek doğumundan itibaren bakımını sağlayan kişiyle yakınlığını sürdürmeye yönelik davranışla donatılmıştır. Bu davranışlardan en önemlisi bağlanma davranışdır. Bebek ağlar ve bakımını sağlayan kişiyi harekete geçirmiş olur. Başlangıçta özgül kişiye yönelik olmayan bu davranış, zamanla direk bebeğin bakımını sağlayan kişiyi hedef alır. Bunun sonucunda bağlanma davranışı farklılaşmış olur. Bu dönemdeki bağlanma davranışı yakınlığı korumaya yöneliktir (Ainsworth, 1989). Bebekteki motor hareketleri geliştikçe bebek bakımını sağlayan kişiden,

güvenli üsten daha rahat bir şekilde ayrılıp çevreyi keşfetmeye başlar ve oyun arkadaşları edinir. Bu kavramlar aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Ainswort, 1989):

Şekil 2. Bağlanma Kavramı

Bowlby bağlanma kuramında bağlanma stillerini güvenli ve kaygılı bağlanma olarak 2 ana başlıkta toplamıştır. Annenin çocuğun gereksinimlerine duyarlı olduğu, güvenli bir ortam sunduğu durumlarda çocuk güvenli bağlanma geliştirir. Annenin mesafeli olduğu, bedensel temas kurmadığı durumlarda çocuk kaygılı bağlanma geliştirir (Levy, Blatt ve Shaver, 1998). Güvenli bağlanma geliştiren çocukta kaygı düzeyi normal oranda olur, çocuk dış dünyayı kavramaya daha açıktır ve çocuğun ruh sağlığı gelişimi olumlu düzeydedir. Kaygılı bağlanma geliştiren çocukta ise kaygı düzeyi yüksek, dış dünyayı kavrama konusunda çekingen ve ruh sağlığı gelişimi olumsuz düzeyde olabilir. Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde güvenli, mutlu ve eşlerinin hatalarını rahatlıkla kabul eder tutumlar ortaya koyar. Kaygılı bireylerin kendilerinden kuşku duydukları, başkalarını kendileri ile yakınlık kurmada isteksiz olarak gördükleri, ilişkilerinde takıntılı ve kıskanç oldukları, sürekli duygusal iniş çıkışlar yaşadıkları gözlenmiştir (Morsünbül ve Çok, 2011). Bağlanma konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde Freud'un psikoanalitik kuramıyla birçok noktada benzerlik gösteren Bowlby bağlanma kuramı göze çarpmaktadır. Bowlby kuramında

bağlanma kavramının bebeklikten başlayarak tüm yaşamı psikolojik yönden etkileyen bir süreç olarak değerlendirmiştir (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bebek ihtiyaçlarını karşılamak için her zaman bakıcıya ihtiyaç duyar. Bakıcının yakınında olmasını ister ve onun yokluğunda ağlayarak tepki verir. Ainsworth ise (1969) bebekte oluşan ayrılığı arama, bakıcıyı güven temelli bir üs olarak kullanma, destek ve güvenlik için sağlam bir sığınak olarak kullanma davranışlarının ortaya konduğu sürecin sağlıklı bağlanmada ön koşulu oluşturduğunu belirtmiştir (Oral, 2006).

2.2.1. Anne-Babaya Bağlanma ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Pistole (1995), güvenli bağlanma stiline sahip bireyler ile kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerdeki tutumlarını inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kaygılı bağlanma geliştiren bireylere oranlara ilişkilerini daha sağlıklı yaşadıklarını belirtmiştir.

Schirmer ve Lopez (2001), güvenli bağlanma stiline sahip bireyler ile kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin iş hayatındaki tutumlarını inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Saplantılı bağlanma stiline sahip çalışanların işyerinde olumsuz tepki gösterdikleri, korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip bireylerin ise olumsuz bir tepkide bulunmadıkları görülmüştür.

Sumer ve Knight (2001), bağlanma stillerinin aile ve iş hayatına yansımalarını inceledikleri araştırmalarında üç farklı model geliştirmişlerdir. Bu modeller:

- 1) Yaşamın bir alanındaki doyumun artmasının diğer alanlardaki doyumunu da arttırdığını belirten taşma modeli
- 2) Bir alanda doyumsuzluk yaşandığında diğer alanla daha da ilgili olunan karşıtlık modeli
- 3) Yaşamın bu iki alanının birbirinden ayrı ve bağımsız olduğunu öne süren bölünme modeli

Araştırma sonucunda, güvenli bağlanan bireyler kaçınan bağlanma geliştiren bireylerden daha fazla oranda aile yaşamlarından iş yaşamlarına doğru pozitif bir taşma göstermişlerdir.

Sümer ve Güngör (1999), en yaygın bağlanma stiline güvenli bağlanma stili olduğunu belirtmişlerdir. Özen (2003), sosyal cinsiyet rollerine ilişkin boyutlar

açısından, ebeveynlerine güvenli bağlanan ergenlerin kadınsı ve erkeksi puanlarının, güvensiz bağlananlara oranla daha düşük olduğunu bulmuştur. Damarlı (2006), ergenlerde bağlanma stilleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkileri inceleyen bir araştırma yapmıştır.

2.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Yaralanma anlamına gelen travma sözcüğü, kemik ve doku hasarlarını tanımak için kullanılır. Bunun dışında algılama, hissetme, düşünme ya da hafıza gibi süreçlerin kısıtlanması söz konusuysa ruhsal bir yaralanmadan söz ediliyor demektir (Ruppert, 2014/2008). Travmalar en belirgin stres kaynaklarıdır ve doğal afetleri, insan kaynaklı felaketleri, fiziksel saldırıları içerebilir. (Atkinson vd. 1996)

Çocuklar uzun süre bakıma ihtiyaç duyan varlıklardır ve korunma, beslenme, sevgi, güvenlik, yönlendirme gibi temel gereksinimleri vardır. Bu gereksinimler genellikle anne-baba olmak üzere çocuğun bakımını üstlenen kişiler tarafından sağlanmaktadır. Bu gereksinimlerini sağlanan çocuklar olgun bir birey olarak topluma katılır (Topçu, 1997). Çocuklara sağlanan koşullar onların fiziksel, sosyal ve ruhsal açıdan sağlıklı olmasıyla yakından ilgilidir. Bu koşulların sağlanmasında ise öncelikle çocukların bakımını üstlenen kişiler olmak üzere toplumun her kademesine görevler düşmektedir. (Aral ve Gürsoy, 2001; Bostancı, Albayrak, Bakoğlu ve Çoban, 2006)

Son yüzyıl içinde araştırılan ve dikkat verilen konulardan biri olan çocuğa karşı kötü muamele, yüzyıllardır devam eden bir sorundur. (Polat, 2007). Kempe ve arkadaşları "hırpalanmış çocuk sendromu (battered child syndrome)" kavramını 1962 yılında tanımlamıştır. Tanıma göre bu sendrom, çocuğun bakımını üstlenmiş kişi, kişiler tarafından çocuğa karşı yapılan fiziksel saldırı sonucu yaralanmalardır. (Kempe ve ark., 1985).

Çocukluk çağı ruhsal travmaları çocuk istismarı ve ihmali olarak ikiye ayrılmaktadır. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda alanyazın tarandığında farklı açıklamalarla karşılaşılmaktadır. Çocuk ihmal ve istismarı kavramsal olarak ele alındığında; çocuğun anne-babası ya da kendisine bakmakla yükümlü olan bir yetişkin tarafından fiziksel ve duygusal gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve ihmallere maruz kalması olarak değerlendirilir (Özgentürk, 2014).

Bu yazında her iki tanım başlıklar halinde ele alınmıştır:

2.3.1. Çocuk İstismarı

İstismar, bireyin dünyaya geldiği an itibari ile bulunduğu her ortamda farklı şekillerde karşısına çıkabilecek ciddi bir toplumsal problemdir. Bu nedenle çocuk istismarı yüzyıldır farklı şekillerde gözlemlenmiştir. Ancak, bu kadar yaygın olmasına karşın, halen istismar sorunu ile ilgili yeterli bir çözüm ortaya konulamamıştır. Maalesef ülkemizde de bu konu yeni yeni araştırılmaktadır. Bu nedenle çocuk istismarı konusunda geçmiş yıllara gidilememektedir.

Bu travma biçimi tekrarlanabilirliği ve çocuğa çevresi ve tanıdıkları tarafından da uygulanabilir olması sebebiyle adlandırılması güç olup, tedavi süreci en uzun ve zor olan travma şeklidir (Akt: Küçük, 2012; Yılmaz vd., 2003; Buchanan ve Wilcins, 1991).

Literatür tarandığında çocuk istismarının genel tanımı olarak, çocuğun büyüme ve gelişimi olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış olarak ifade edilmektedir (Polat, 2007). Diğer bir ifadeyle 0-18 yaş grubunda yer alan bireyin bakımını üstlenen kişi ve kişilerce zarar veren ve önlenemez davranışla karşı karşıya getirilmesidir. Bu tarz davranışlar toplumun kültür öğelerine uymayan, çocuğun her türlü fiziksel ve psikososyal gelişimini önleyen ve uzman kişilerce istismar olarak kabul edilmesi gereken davranışlardır (Polat, 2007).

2.3.2. Çocuk ihmali

Çocuk ihmali “Çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi çocuğu fiziksel ya da duygusal olarak ihmal etmesi” olarak tanımlanabilir. Çocuğun beslenme, barınma, giyim, hijyen, oyun, eğitim, güvenlik ve sağlık hizmetini sağlama gibi temel ihtiyaçlarının reddedilmesi ya da yerine getirilmemesidir (Dikmen, 2011). Çocuk ihmali kavramı istismar ile birlikte kullanılmakta ve bu nedenle de hangisinin daha sıklıkla yaşandığı bilinmemektedir. Fakat “İstismardan daha sık görünmesine karşın ölüm ve ağır yaralanma ile sonuçlanmadıkça göz ardı edilme olasılığı fazladır, çünkü fiziksel ve cinsel istismara göre tanısı daha soyuttur. İstismar ve İhmali birbirinden ayıran en temel nokta istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır. İstismar belirli zaman

aralıklarında gerçekleşebilirken, ihmal süreklilik eğilimi gösterebilir ” (Yenibaş, 2001).

İhmal iki ana başlıkta toplanmıştır:

- a) Fiziksel İhmal
- b) Duygusal İhmal

İhmalin çocuktaki etkilerine bakıldığında durum tam anlamıyla tanımlanıp, anlaşılammaktadır. Bu konu hala uzmanlar tarafından araştırılmakta ve tedavi yolları aranmaktadır. Fiziksel taciz, ihmal, cinsel taciz ya da aile bireylerinin birbirlerine şiddet uygulaması, çocuğun yaşamında onu geri itici, güven azaltıcı, şiddete eğilimlendirici etkiler yaratır. Çocukların genellikle gelişme bozuklukları, açlık ve temizlik sorunları gibi “fiziksel ihmalin” izlerini taşıdıkları görülmektedir. Hava şartlarına uygun giyinmezler. Okul yaşamlarında ciddi sorunlarla karşı karşıya gelirler. Sinirlilik, çabuk kızma, korku, endişe gibi olumsuz duyguları fazlasıyla yansıtırlar. Yüksek oranda ani ruhsal değişimler yaşarlar (Berry ve diğerleri, 2002).

2.3.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ihmal ve istismar sonucunda oluştuğu gözlemlenebilir. Dünya sağlık örgütü çocuk istismarının tanımını çocuğun sağlığını, fiziksel ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplum ya da ülke tarafından bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılan önlenabilir davranışlar olarak yapmıştır.

Bir davranışın çocuk istismarı olarak sayılabilmesi için, çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel ya da cinsel gelişimini engelleyen bir davranış olması gerektiği belirtilmiştir (Dokgöz, 2002).

Çocuğun fiziksel ya da duygusal açıdan ihtiyaçlarından mahrum bırakılması ihmal olarak tanımlanabilir. Çocuğun beslenme, eğitim, tıbbi bakım gibi gereksinimlerinin uygun biçimde ya da yeterince karşılanmaması, çocuğun zararlı maddelerle karşı karşıya bırakılması, korunmaması, hijyenin yeterince sağlanamaması fiziksel ihmal kavramı içinde yer alır. Duygusal ihmal ise çocuğun, sevgi, destek, ilgi, bağlanma, bakım gibi gereksinimlerinin uygun bir biçimde ya da yeterince

karşılanmamasıdır. İstismarla ihmali birbirinden ayıran en önemli nokta, istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır (Polat, 2001; Akt., Demir, 2017).

Çocukluk çağı ruhsal travmalar ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle yaşanan travmaların yaşam dönemi boyunca nasıl sonuçlar ortaya çıkardığı üzerine kurulmuştur. Bu konudaki öncü araştırma Boblwy' nin bağlanma kuramıdır. Boblwy kişilerin bir yerden ayrılma, kayıp, yas dönemlerinin yarattığı etkileri değerlendirmiş ve yaşamın fiziksel ve psikolojik açıdan devam edebilmesi için kişilerde bir yetişkine bağlanmanın olduğunu ifade ederek bağlanma kuramını geliştirmiştir (Özgen, 2017).

Çocukluk çağı ruhsal travmalar ile ilgili diğer kuramlar ise anne- babanın özelliklerini inceleyen psikiyatrik model; aile içi ve sosyal ilişkileri, toplumsal değerleri inceleyen sosyolojik modeldir (Tercan, 1995).

2.4. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacı

İnsan karmaşık ve belirsiz olan bir duruma çözüm getirmek ister. Günlük yaşamda karşısına çıkan sorulara cevap arar. Tamamlanma bu aramaya son verir ve sorulara cevaplar bulup bilgi kazanmamıza yardımcı olur. Bu sayede insan devamlı yeni bilgiler aramak zorunda kalmaz.

Tamamlanma ihtiyacı bireyin belirli bir konuda karmaşa ve belirsizlik yerine kesin bir bilgiye ulaşma ihtiyacı, karar verme arzusu olarak tanımlanabilir (Atak, Syed, Çok ve Tonga, 2016). Bazı konularda herhangi bir cevap isteği, karışıklık ve belirsizliğin yerine herhangi bir cevap arayan birey her konuda net bir görüş belirlemek ister (Kruglanski, 1989). Atak, Uçar ve Morsünbül'e (2016) göre tamamlanma ihtiyacı içinde olan bireyler karşılaştıkları yeni bir konuda belirsizlik ve karışıklık yerine, hemen açık bir cevap istemektedirler. Bilişsel tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bireyler için kesinlik olgusu en önemli kavramdır. Tamamlanma ihtiyacı yüksek düzeyde olan bireyler yeni ve var olan bilgilerine aykırı bilgilerle karşılaşmaktan hoşlanmazlar ve bu durumda hemen kendilerini yeni bilgiye kapatırlar (Atak, Uçar ve Morsünbül 2016). Tamamlanma ihtiyacı belirli bir durumda belli bilgiler ve konular karşısında uygulanan bir eğilim değil, bireylerin her durumda benliklerini korumak ve geliştirmek için uyguladıkları bir eğilim olarak tanımlanabilir (Atak, Uçar ve

Morsünbül 2016). Tamamlanma ihtiyacını oluşturan öğeler 4 ana başlıkta toplanabilir (Atak, 2016; Akt., Uçar, 2017):

- 1) Bireyin yaşamı boyunca düzen arayışı ve isteği,
- 2) Bireyin belirsizlik karşısında tahammülsüzlüğü,
- 3) Bireyin öngöremediği durumlardan kaçma isteği,
- 4) Bireyin yeniliklere açık olmaması ve farklı görüşlere değer vermemesi.

Tamamlanma ihtiyacı bireyi yeni bilgiler işlemekten uzak tutarak, sahip olduğu bilgilerle yetinmesine sebep olmaktadır. Birey oluşabilecek faydalı faydasız her duruma karşı önyargılıdır (Kunda, 1990).

Birey karşılaştığı her durumda yeni bilgiler edinmekte ve ikna sürecinden geçmektedir. Bu ikna süreci bireyin ön bilgisiyle etkileşime girmektedir. Bir birey ön bilgiye sahip olmadığı zaman, bu ihtiyaç direnci azaltabilir ikna etmek, yani anlaşmaya varma girişimlerini teşvik etmek daha kolay olur (Festinger, 1950). Buna karşılık, bir kişi önceden bilgiye sahip olduğunda ikna durumuna karşı direnç gösterebilir. Örneğin, siyasi liderler, çeşitli sosyal ve ekonomik politikaları savunmak üzere sıklıkla ikna edici argümanlar ortaya koyarlar. Bu ikna edici mesajların içeriği değişebildiği gibi, strateji onları hedef kitleye hitap edecek şekilde iletmek için de kullanılabilir. Ancak en güçlü argümanlar bile bazen dirençle karşılaşmaktadır. Tamamlanma ihtiyacı fazla olan birey direnç göstererek kalıplaşmış inançlarını değiştirmemektedir (Jost, Napier, Thorisdottir, Gosling, Palfai ve Ostafin, 2007).

Tamamlanma ihtiyacını belirleyen birbirine geçmiş iki eğilim bulunmaktadır. Bu eğilimler:

- a) Aciliyet (urgency) eğilimi: bir an önce tamamlanma “yakalama (seizing)” anlamına gelir ve bireyin en sık ve hızlıca ulaştığı temel yargılara ulaşma eğilimidir. Kişi bilişsel tamamlanma sürecinin ertelemek istemez.
- b) Süreklilik (permanence) eğilimi: Birey yeni ve çelişkili bilgiye karşı kendi sahip olduğu bilgiyi ve daha önce benzer bir durumda kazandığı bilgiyi koruma eğiliminde olur.

Her iki eğilim de bu durumu acilen sonlandırmak ve bunun tekrar etmesinden kaçınmak olmak üzere tamamlanmanın rahatsız edici eksikten korunmaya yardımcı

olur. Aciliyet eğilimi bilişsel tamamlanma eksikliğini hızla giderir, süreklilik eğilimi ise benzer durumlarda kullanmak üzere ulaşılan eski bilgileri kullanmayı içerir. Bu iki eğilim de belirsiz bir durumdan sabit ama öznel bir gerçekliğe ulaşma ve inançların belirginleşmesi olarak ele alınmaktadır (Atak, Syed, Çok ve Tonga, 2016).

2.4.1. Tamamlanma İhtiyacı ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Kruglanski (1990) tarafından tanımlanmış olan bilişsel tamamlanma ihtiyacı, karar verme sürecinde bilişsel yönlerin önemini ortaya çıkarmıştır. Bilişsel tamamlanma ihtiyacı, bireylerin çevrelerine yanıt verme süreçlerini etkileyen bir kavram olarak görülmektedir (Kruglanski ve Webster, 1996).

Webster ve Kruglanski (1994) bilişsel tamamlanma ihtiyacını beş alt öğeden oluşan tek boyutlu bir yapı olarak tanımlamıştır. Bu beş alt öğe, bilişsel kapalılık ihtiyacının temelindeki motivasyonel güçleri kapsamaktadır.

Tamamlanma ihtiyacı ile ilgili literatür taraması yapıldığında, farklı görüşleri reddetme eğilimi (Kruglanski ve Webster, 1996), kültürlenme (Kosic, Kruglanski, Pierro ve Mannetti, 2004), bilgi işleme (Van Hiel ve Mervielde, 2002), siyasi seçimler (Kossawska ve Van Hiel, 2003; Van Hiel ve Mervielde, 2004), olası hipotezler oluşturma (Kruglanski ve Mayselless, 1988), değerler (Calogero ve ark., 2009) ve kişilik özellikleri (Heaton ve Kruglanski, 1991) gibi bir çok değişkenle ilişkili olduğu görülmektedir.

2.5. Anne Babaya Bağlanma, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar, Tamamlanma İhtiyacı ve Kompulsif Alışveriş İlişkisi

Yaşamın ilk yıllarından itibaren anne babanın çocuk üzerindeki tutumları çocuğun ilerleyen dönemlerinde kişiler arası ilişki ve tutumlarını doğrudan etkileyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Güvenli bağlanma stili geliştiren bireylerde patolojik durumların görülme riski daha azdır. Depresyon, panik bozukluğu, anksiyete bozuklukları, obsesif kompulsif bozuklukluk gibi kavramların güvensiz bağlanma stili geliştiren bireylerde görülme sıklığı normale oranla daha fazladır (Kapçı ve Küçükler, 2016).

Çocukluk çağında ihmal ve istismara maruz kalan bireylerde kendine zarar verme davranışı sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. İhmal ve/ya da istismar sonucunda bireylerde, depresyon ya da içe dönüklülük, aşağılık duygusu gelişme riski artmaktadır. Bu gibi çocukların gelecek hakkında olumsuz düşüncelere ve düşük benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (Polat, 2000; Akt., Serindağ, Uçan ve Ovayolu, 2007).

Yapılan araştırmalar sonucunda tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bireylerde kaygı düzeyinin yüksek olduğu, bireyin anksiyete geliştirdiği, bireyde depresyon görülme riskinin fazla olduğu, obsesif kompulsif bozukluğun yaygın olarak görüldüğü gözlemlenmiştir (Leite ve Kuiper , 2008).

Kompulsif alışveriş davranışı gösteren bireylerin bu davranışı özgüvenlerini artırmak için yaptıkları gözlemlenmiştir. Aldıkları eşyalar sonucunda birey benlik saygısının artacağını düşünebilir. Kimi kompulsif satın alma hastaları kimliklerini tanımlamak için bazı eşyaları satın alırken kimileri kişilerarası ilişkilerini geliştirmek için satın alırlar (Tamam, 2009). Bireyler sosyal çevresi tarafından saygı ve ilgi duyulmak için bu davranışı sergileyebilirler. Birey sıkılma anında alışverişini bulunduğu psikolojik durumdan kaçış olarak görebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma grubunu oluşturan bireylere ait demografik özellikler, veri toplama araçları ve araştırmanın yürütülme aşamaları açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Kompulsif Satın Alma Ölçeği (Compulsive Buying Scale), Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ; The Parental Bonding Instrument (TPBI), Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu (TİÖ-KF; Need for Closure Scale (NFC-SV) ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ; Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28) veri toplama araçları kısmında açıklanmıştır. Araştırmanın yürütülme aşamalarına ilişkin bilgilere ise işlem kısmında yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Kırıkkale Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversite'sinde eğitim gören 192 (% 63) kadın ve 113 (% 37) erkek olmak üzere toplam 305 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunda yer alan bireylerden Tablo 2.1.'de belirtildiği gibi 28 ' i birinci sınıf (% 9.2), 47' si ikinci sınıf (% 15.4), 77'si üçüncü sınıf (% 25.2), 62'si dördüncü sınıf (%20.3) eğitim seviyesindedir ve sınıfını belirtmeyen 91 kişi (% 29.8) bulunmaktadır. Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirleri Tablo 2.1.'de gösterildiği gibi şu şekildedir; 0-3999 arasında 171 kişi (% 56.1) ve 4000 ve üzeri aylık gelire sahip 134 kişi (% 43.9) bulunmaktadır. Öğrencilerin yaşlarına bakıldığında 19 yaşında on beş kişi (% 4.9), 20 yaşında yirmi dört kişi (% 7.9), 21 yaşında kırk sekiz kişi (% 15.7), 22 yaşında altmış dört kişi (% 21), 23 yaşında elli sekiz kişi (% 19), 24 yaşında yirmi dört kişi (% 7.9), 25 yaşında otuz bir kişi (% 10.2) ve 26 yaşında kırk bir kişi (% 13.4) bulunmaktadır. Öğrencilerden 151'i (% 49.5) 0-2 kardeşe sahip, 154'ü (% 50.5) 3 ve üzeri kardeşe sahiptir. Öğrencilere yöneltilen “Yetişkinliğe ulaştığınızı düşünüyor musunuz ?” sorusuna ise 147 kişi “evet” (% 48.2), 4 kişi “hayır” (% 1.3) ve 154 kişi “bazı yönlerden evet bazı yönlerden hayır” (% 50.5) cevabını vermiştir.

Tablo 3.1. Araştırma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Araştırma Grubu (n=305)		Yüzde Oranları (%)
Cinsiyet		
Kadın	192	63
Erkek	113	37
Sınıf Düzeyi		
Birinci sınıf	28	9.2
İkinci sınıf	47	15.4
Üçüncü sınıf	77	25.2
Dördüncü sınıf	62	20.3
Belirtmeyen	91	29.8
Ailenin Aylık Gelir Durumu		
0-3999	171	56.1
4000 ve üzeri	134	43.9
Yaş		
19	15	4.9
20	24	7.9
21	48	15.7
22	64	21
23	58	19
24	24	7.9
25	31	10.2

26	41	13.4
Kardeş Sayısı		
0-2	151	49.5
3 ve üzeri	154	50.5
Yetişkinliğe Ulaşma		
Evet	147	48.2
Hayır	4	1.3
Bazı yön.ev.hayır	154	50.5

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması için Kişisel Bilgi Formu, Anne Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ; Parental Bonding Instrument (PBI), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ; Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28), Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu (TİÖ-KF; Need for Closure Scale (NFC-SV) ve Kompulsif Satın Alma Ölçeği (Compulsive Buying Scale) kullanılacaktır. Ölçeklerin psikometrik özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş, aylık gelir ve kardeş sayısı olmak üzere demografik özelliklerine yönelik sorular ile yetişkinliğe ulaşma durumu hakkında sorulardan oluşmaktadır.

3.2.2. Anne Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ; Parental Bonding Instrument (PBI)

Bu ölçek Bowlby'nin (1969, 1973; Akt. Kapçı ve Küçüker, 2006) bağlanma kuramını temel alarak geliştirilmiştir. Bowlby, bağlanma konusunu yetersiz/patolojik anne babalığı özellikle ilgi (care) ve kontrol/koruma (control/protection) boyutlarıyla

ele almıştır. Ölçek toplamda 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçek anne-baba tutumlarını kontrol/denetleme, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında değerlendirmektedir. 1.-18. maddeler 4-1 arası; 19. ve 20. maddeler 0-6 arası ve 21.-26. maddeler 3-1 arası puanlanmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test ve iç-tutarlılık güvenilirliğini öğrenmek için ilköğretim, lise ve üniversite grupları ile bakılmıştır. Her bir alt boyut ve üç grup için güvenilirlik katsayılarının .60 ile .93 arasında değiştiği saptanmıştır. Geçerlik çalışmasında da bu yaş grupları için faktör yapısı incelenmiş ve ölçeğin orijinaline benzer biçimde yukarıda belirtilen üç boyutlu yapı ortaya çıkmıştır. Ölçek temelde, bireyin algısı açısından anne babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü geriye dönük olarak (retrospective) değerlendirmektedir. The Parental Bonding Instrument, Parker ve ark. (1979): PBI, bireyin algısı açısından ana babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü -geriye dönük olarak değerlendirmektedir. Ölçek temel olarak ilgi ve kontrol/aşırı koruma faktörlerini içermektedir. Ölçeğin ilgi boyutuyla ilişkili 12 madde bulunmakta (puanlar 0-36 arasında değişmekte) ve yüksek puan sıcak, anlayışlı ve kabul edici olarak algılanan, düşük puan ise soğuk ve reddedici olarak algılanan anne babayı yansıtmaktadır. Kontrol/aşırı koruma boyutuyla ilişkili 13 madde yer almakta (puanlar 0-39 arasında değişmekte) ve yüksek puanlar aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin vermeyen anne baba algısını görmeyi amaçlamaktadır. Bireyden, yaşamının ilk 16 yılını düşünmesi istenir ve ölçekteki her bir ifadenin anne ya da babasının kendisiyle ilişkili davranışlarını ne kadar yansıttığını 4'lü likert tipi derecelendirme ile (tamamen böyleydi- =3.... hiç böyle değildi=0) işaretlemesi istenmektedir.

3.2.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ; Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28))

Bu ölçek, Bernstein (1994) tarafından 70 madde olarak geliştirilmiştir. 1995'te 54 maddeye düşürülmüş ve Şar tarafından 1996'da Türkçeye uyarlanmıştır. Çocuklukta uğranan duygusal, fiziksel ve cinsel kötüye kullanımı, fiziksel ve duygusal ihmali sorgulayan sorular içermektedir. Ayrıca aldatıcı özelliği olan, üç tane minimizasyon sorusu da vardır. Bu sorular, sonuçların daha doğru olarak değerlendirilmesi adına ölçeğe dahil edilmiştir. Yanıt seçenekleri (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) zaman zaman, (4) sıklıkla, (5) çok sık olarak verilmektedir. Her soruya 15 arasında puan verilir. Kesme puanları: duygusal taciz için 13 ve üzeri, fiziksel taciz için 10 ve üzeri, cinsel taciz için 8 ve üzeri, duygusal ihmal için 15 ve üzeri ve fiziksel ihmal için 10 ve üzeri dir. Ayrı ayrı travmatik yaşantı alt ölçekleri ve toplam puan

hesaplanmaktadır. Her travma tipi ile ilişkili faktörler için Cronbach alfa, yüksek iç tutarlılık gösterecek şekilde 0.79-0.94 arasında değişmektedir.

3.2.4. Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu (TİÖ-KF; Need for Closure Scale (NFC-SV))

Bu ölçek Roets ve Van Hiel (2011) tarafından geliştirilmiş ve tamamlanma ihtiyacını ölçmek adına oluşturulmuştur. Ölçek 15 maddedir ve tek boyutludur. Maddeler “tamamen katılıyorum”dan (6 puan), “hiç katılmıyorum”a (1 puan) doğru sıralanan 6 derecelmeli bir Likert değerlendirme ölçeği üzerinde işaretlenmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 1 ile 90 arasındadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe, tamamlanma ihtiyacının artmaktadır olarak yorumlanabilir. Yapılan faktör analizi, ölçek varyansın %36,7’sini açıklamaktadır. 15 maddeden elde edilen doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarıyla ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı hesaplanmış ve Cronbach alfa değeri 0,88 olarak bulunmuştur.

3.2.5. Kompulsif Satın Alma Ölçeği (Compulsive Buying Scale)

Valence ve arkadaşlarına (1988) ait Kompulsif Satın Alma Ölçeği'nin (Compulsive Buying Scale) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yüncü ve Kesebir (2014) tarafından yapılmıştır. Kişinin geri bildirimine dayalı bu ölçüm aracı, 5’li likert ölçek formundadır ve 12 ifadeden oluşmaktadır. Her bir ifade için katılımcılardan Hiçbir zaman: 1, Nadiren: 2, Bazen: 3, Çoğunlukla: 4, Her zaman: 5 yanıtlarından birini tercih etmesi beklenmektedir. ROC eğrisinde (Receiver Operating Characteristic) ölçek duyarlılığı 0.790, özgüllüğü 0.955’tir ve % 95 güven aralığında yaygınlık % 9.6 olarak saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı 0.80, kesme puanı ise 42 ve üzeri olarak bildirilmiştir (Yuncu ve Kesebir, 2014).

3.3. İşlem

Verilerin toplanması için kullanılması planlanan Kişisel Bilgi Formu, Anne Babaya Bağlanma Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği-Kısa Formu ve Kompulsif Satın Alma Ölçeği’ nin uygulanması için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu’ndan izin alınmıştır. Aralık 2018- Şubat 2019 tarihleri arasında Kırıkkale Üniversitesi, Gazi Üniversitesi

ve Ankara Üniversite'sinde eğitim gören 303 öğrenciye anketler internet ortamında uygulanmıştır.

Öğrencilere ölçekler uygulanmadan önce yapılan araştırmanın amacı, kişisel bilgilerinin istenmeyeceği, araştırmaya dahil olmalarının gönüllülük esasına dayandığı ve verilen cevapların gizli tutulacağı bilgilendirmesi yapılmıştır. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan öğrencilere ölçekler uygulanmıştır. Öğrencilere araştırma ile ilgili ön bilgi verildikten sonra, ölçeklerin uygulanmasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bununla ilgili olarak öncelikle demografik bilgi formunda yer alan soruları eksiksiz bir şekilde doldurmaları istenmiştir. Devamında yer alan Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği'ni doldururken 18 yaşından önce başlarına gelmiş olan olaylarla ilgili bilgi istenmiştir. Anne-Babaya İlişkin Görüşler Ölçeği'nde 16 yaşlarına kadar annenin tutumunu düşünerek cevap vermeleri istenmiştir. Ölçeklerin öğrenciler tarafından cevaplandırılması ortalama on beş dakika sürmüştür. Katılımlarından dolayı gönüllü öğrencilere teşekkür edilmiş ve ölçeklerin uygulanması sonlandırılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 24.0 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) ve LISREL paket programları kullanılarak yapılmıştır. Yapılan her analizden sonra elde edilen sonuçlara ilişkin bulgular açıklanmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır.

Bütün değişkenler için betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Kompulsif alışveriş ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmaları ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisinin olup olmadığını göstermek için Path Modeli analizi kullanılmıştır. Verilerin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmede ilişkisiz örneklemeler için t-Testi ve ANOVA uygulanmıştır. Veriler analiz edilirken güven aralığı %95 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında yapılan analizler ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bağlamda kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı öncelikle cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Daha sonra kompulsif alışveriş, anne-baya bağlanma ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı ile ilgili olduğu düşünülen demografik değişkenler arasındaki ilişki t-testi yapılarak araştırılmıştır. Son olarak ise kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı kavramları arasındaki ilişki Path modeli doğrultusunda incelenmiştir.

4.1. Kompulsif Alışverişe İlişkin Bulgular

4.1.1. Kompulsif Alışveriş Davranışının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların kompulsif alışveriş davranışının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.1. Kompulsif Alışveriş Davranışının Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kompulsif Alışveriş	Erkek	113	49.58	9.09	303	-4.896	.000
	Kadın	190	55.38	10.43			

Tablo 4.1.'de görüldüğü üzere, erkek ve kadın katılımcıların kompulsif alışveriş davranışı açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda kompulsif alışveriş davranışının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($t(303) = -4.896$, $p < .05$). Buradan hareketle kompulsif alışveriş davranışının erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre kompulsif alışveriş düzeyleri karşılaştırıldığında, kadınların ortalaması ($\bar{X} = 55.38$) erkeklere göre ($\bar{X} = 49.58$) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu kadınların daha çok kompulsif alışveriş davranışı gösterdikleri anlamına gelmektedir.

4.1.2. Kompulsif Alışverişin Yaş Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların kompulsif alışveriş davranışının yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.2. Kompulsif Alışveriş Davranışının Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

	Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kompulsif Alışveriş	19-22	150	52.14	10.36	303	0.652	.515
	23 ve üzeri	153	51.36	10.31			

Tablo 4.2. 'de görüldüğü üzere, yaşın kompulsif alışveriş davranışı açısından karşılaştırılması için yapılan t- Testi sonucunda kompulsif alışveriş davranışının yaşa göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. ($t(303) = 0.652$, $p > .05$). Buradan hareketle kompulsif alışveriş davranışının yaşa göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.2. Anne-Babaya Bağlanmaya İlişkin Bulgular

4.2.1. Anne-Babaya Bağlanmanın Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların anne-babaya bağlanmanın cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.3. Anne-Babaya Bağlanmanın Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Erkek	113	51.63	7.75	303	-1.918	.053
Kadın	190	51.81	8.13			

Tablo 4.3.'te görüldüğü üzere, erkek ve kadın katılımcıların anne-babaya bağlanmaları açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda anne-babaya bağlanmanın cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($t(303) = -1.918, p > .05$). Buradan hareketle anne-babaya bağlanmanın erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.2.2. Anne-Babaya Bağlanmanın Yaş Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların anne-babaya bağlanmanın yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.4. Anne-Babaya Bağlanmanın Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
19-22	150	52.41	7.43	303	-0.175	.861
23 ve üzeri	153	52.57	8.59			

Tablo 4.4. 'te görüldüğü üzere, yaşın anne-babaya bağlanma açısından karşılaştırılması için yapılan t- Testi sonucunda anne-babaya bağlanmanın yaşa göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. ($t(303) = -0.175$, $p > .05$). Buradan hareketle anne-babaya bağlanmanın yaşa göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalara İlişkin Bulgular

4.3.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmaların cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar	Erkek	113	127.504	12.08	303	-0.90	.929
	Kadın	190	127.373	12.37			
Duygusal İstismar	Erkek	113	23.38	2.84	303	-1.298	.195
	Kadın	190	22.90	3.26			
Fiziksel İstismar	Erkek	113	24.15	2.69	303	0.710	.479
	Kadın	190	24.35	2.20			
Fiziksel İhmal	Erkek	113	23.23	2.35	303	2.353	.023
	Kadın	190	23.84	2.08			
Duygusal İhmal	Erkek	113	21.08	4.38	303	0.480	.632
	Kadın	190	21.32	3.88			
Cinsel İstismar	Erkek	113	24.45	2.27	303	-1.701	.069
	Kadın	190	23.89	3.00			

Tablo 4.5.'te görüldüğü üzere, erkek ve kadın katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmalar açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda çocukluk çağı ruhsal travmaların cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($t(303) = -0.90, p > .05$). Buradan hareketle çocukluk çağı ruhsal travmaların erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

Tablo 4.5.'teki diğer verilere bakıldığında; erkek ve kadın katılımcıların fiziksel ihmal ($t(303) = 2.353, p < .05$) alt ölçeğinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde fark gösterdiği bulunmuştur. Buradan hareketle fiziksel ihmal alt ölçeğinin erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet

durumuna göre fiziksel ihmal düzeyleri karşılaştırıldığında, kadınların ortalaması (\bar{X} =23.23) erkeklere göre (\bar{X} =23.84) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Erkek ve kadın katılımcıların duygusal istismar ($t(303) = -1.298, p > .05$), fiziksel istismar ($t(303) = 0.710, p > .05$), duygusal ihmal ($t(303) = 0.480, p > .05$) ve cinsel istismar ($t(303) = -1.701, p > .05$) alt ölçeklerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur.

4.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmaların yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.6. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Alt Ölçeklerinin Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

	Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar	19-22	150	128.14	11.46	303	-1.010	.313
	23 ve üzeri	153	126.71	12.96			
Duygusal İstismar	19-22	150	23.12	3.24	303	0.262	.794
	23 ve üzeri	153	23.03	3.00			
Fiziksel İstismar	19-22	150	24.56	1.49	303	2.093	.037
	23 ve üzeri	153	23.99	3.00			

Fiziksel İhmal	19-22	150	23.72	2.16	303	0.829	.408
	23 ve üzeri	153	23.50	2.24			
Duygusal İhmal	19-22	150	21.56	3.82	303	1.497	.160
	23 ve üzeri	153	20.90	4.30			
Cinsel İstismar	19-22	150	24.10	2.64	303	-0.014	.989
	23 ve üzeri	153	24.10	2.88			

Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere, görüldüğü üzere, yaş durumunun çocukluk çağı ruhsal travmalar açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda çocukluk çağı ruhsal travmaların yaşa göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($t(303) = -1.010, p > .05$). Buradan hareketle çocukluk çağı ruhsal travmaların yaş durumuna göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

Tablo 4.6.'teki diğer verilere bakıldığında; katılımcıların fiziksel istismar ($t(303) = 2.093, p < .05$) alt ölçeğinin yaşa göre anlamlı bir şekilde fark gösterdiği bulunmuştur. Buradan hareketle fiziksel istismar alt ölçeğinin yaşa göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların yaş durumuna göre fiziksel istismar düzeyleri karşılaştırıldığında, 19-22 yaş aralığının ortalaması ($\bar{X} = 24.56$) 23 ve üzeri yaş aralığına göre ($\bar{X} = 23.99$) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların duygusal istismar ($t(303) = 0.262, p > .05$), fiziksel ihmal ($t(303) = 0.829, p > .05$), duygusal ihmal ($t(303) = 1.497, p > .05$) ve cinsel istismar ($t(303) = -0.014, p > .05$) alt ölçeklerinin yaşa göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur.

4.4. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacına İlişkin Bulgular

4.4.1. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.7. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Cinsiyete Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Erkek	113	53.63	7.75	303	-1.918	.056
Kadın	190	51.81	8.13			

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere, erkek ve kadın katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyacı açısından karşılaştırılması için yapılan t-Testi sonucunda bilişsel tamamlanma ihtiyacının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur ($t(303) = -1.918, p > .05$). Buradan hareketle bilişsel tamamlanma ihtiyacının erkek ve kadın olma durumuna göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.4.2. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Yaş Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarının yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-Testi kullanılmıştır.

Tablo 4.8. Bilişsel Tamamlanma İhtiyacının Yaşa Göre Oluşturulan Gruplar Açısından t-Testi Sonuçları

Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
19-22	150	68.18	10.21	303	-0.332	.740
23 ve üzeri	153	68.58	11.16			

Tablo 4.8. 'de görüldüğü üzere, yaş durumunun bilişsel tamamlanma ihtiyacı açısından karşılaştırılması için yapılan t- Testi sonucunda bilişsel tamamlanma ihtiyacının yaş durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. ($t(303) = -0.332$, $p > .05$). Buradan hareketle bilişsel tamamlanma ihtiyacının yaşa göre değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.5. Path Modeline İlişkin Bulgular

Path modeli analizinde, ilgili kuramsal çerçeveler ve yapılan çalışmalar kapsamında hipotez model kurulmaktadır. Daha sonra Path modeli analizi yapılmaktadır. Bu bölümde öncelikle bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon değerleri incelenmiş daha sonra kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalar ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı kavramları arasındaki ilişkilerin ortaya konması amacı ile bir model geliştirilmiştir. Elde edilen bulgular da ilgili hipotezlerin tek tek ele alınması yerine oluşturulan hipotez kavramsal model istatistiksel olarak test edilerek verilmiştir. Buna göre katılımcıların, kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı değişkenleri açısından ele alınarak geliştirilen modelin anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Path analizi yapılmıştır.

Araştırmada, araştırma grubunun kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı ortalama puanları arasındaki korelasyon incelenmiş ve sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

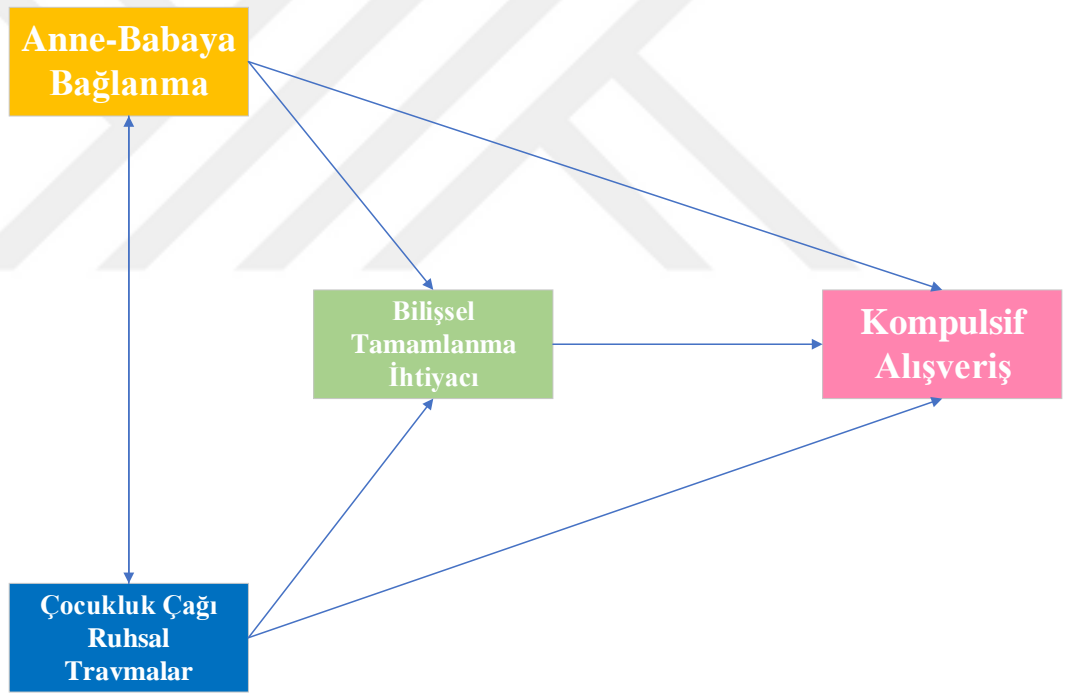
Değişkenler	Kompulsif Alışveriş	Anne-Babaya Bağlanma	Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar	Bilişsel Tamamlanma İhtiyacı
Kompulsif Alışveriş	1	.020	-.012	-.017
Anne-Babaya Bağlanma		1	.082	.008
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar			1	.000
Bilişsel Tamamlanma İhtiyacı				1

Korelasyon analizi sonucuna göre, kompulsif alışveriş davranışı ile çocukluk çağı ruhsal travmalar arasında negatif ve çok zayıf düzeyde ($r = -.012$; $p < .05$), bilişsel tamamlanma ihtiyacı arasında negatif ve çok zayıf düzeyde ($r = -.017$; $p < .05$), kompulsif alışveriş davranışı ile anne babaya bağlanma arasında pozitif ve çok zayıf düzeyde ($r = .020$; $p < .05$) anlamlı bir ilişki vardır.

Korelasyon analizinin diğer bir sonucuna göre, bilişsel tamamlanma ihtiyacı ile anne-babaya bağlanma ($r = .008$; $p < .05$) arasında pozitif ve çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Bilişsel tamamlanma ihtiyacı ile çocukluk çağı ruhsal travmalar arasında ilişki bulunamadığı için ($r = .000$) Path değeri analizi yapılırken, bu ilişki modelden çıkarılmıştır. Ayrıca, anne-babaya bağlanma ile çocukluk çağı ruhsal travmalar arasında da pozitif ve orta düzeyde ($r = .082$; $p < .05$) anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuca göre model testi için gerekli korelasyon yeterliliğine ulaşıldığı

söyleyebilmek mümkündür. Daha sonra kavramsal modelin test edilmesi işlemine geçilmiştir.

Hipotez modele ilişkin bağımlı değişken kompulsif alışveriş, aracı değişken bilişsel tamamlanma ihtiyacı, bağımsız (dışsal) değişkenler ise anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalardır. Hipotez modelde anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalar ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı değişkenlerinin kompulsif alışveriş davranışını yordama güçleri incelenmiştir. Modele göre anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalar ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı, kompulsif alışveriş davranışını doğrudan yordamaktadır. Ayrıca, kompulsif alışveriş ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalar arasındaki ilişkide bilişsel tamamlanma ihtiyacının dolaylı etkisinin olduğu varsayılmıştır. Hipotez modelde tanımlanan ilişkiler Şekil 4.1.'de gösterilmiştir.

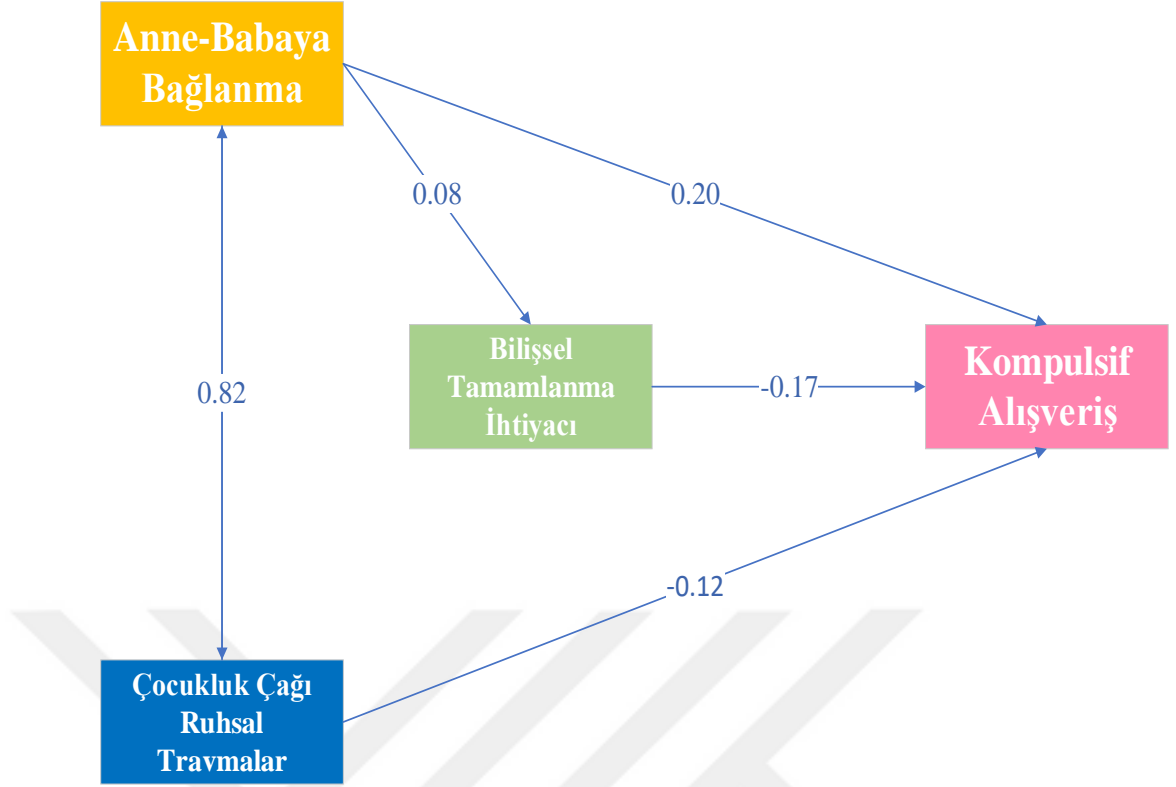
Şekil 4.1. Hipotez Model

Şekil 4.1.'de görüldüğü gibi, değişkenler arasındaki tek yönlü oklar öngörülen doğrudan etkileri belirtmektedir. Modele göre, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalar ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışına doğrudan etkisinin yanı sıra bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerinden dolaylı etkisinin olduğu varsayılmıştır. Buna göre hipotez

modelde yer alan dört parametre aşağıda yazılı olan araştırma soruları ile açıklanmıştır:

- 1) Katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeyleri kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?
- 2) Katılımcıların ocukluk ağı ruhsal travmaları kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?
- 3) Katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyaı düzeyleri kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?
- 4) Katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeyleri bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarını yordamakta mıdır?
- 5) Katılımcıların ocukluk ağı ruhsal travmaları bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarını yordamakta mıdır?
- 6) Katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeyi çocukluk ağı ruhsal travmalarını yordamakta mıdır?
- 7) Anne-babaya bağlanma ve kompulsif alışveriş davranışı ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyaının aracılık etkisi var mıdır?

Daha sonra Tablo 4.9.'daki korelasyon analizinden de faydalanılarak kavramsal modelin analizi (standardize katsayılar) yapılmıştır. Sonuçları Şekil 4.2.'de gösterilmiştir.

Şekil 4.2. Model Analizi Sonuçları (Standardize Katsayılar)

Analiz sonrası modele ilişkin uyum değerleri aşağıda Tablo 4.14.'te verilmiştir.

Tablo 4.10. Modelin Path analizi sonuçları

Uyum İndeksleri	Uyum Değerleri
Ki-Kare/Serbestlik Derecesi	0
RMSEA	0,001
CFI	1.00
IFI	1.00
NFI	1.00
TLI	1.00
GFI	1.00
AGFI	1.00

Test edilen modele ilişkin elde edilen uyum katsayılarına bakıldığında, CFI = 1.00, IFI = 1.00, NFI = 1.00, TLI = 1.00, GFI = 1.00 ve AGFI = 1.00 olduğu görülmektedir. Ki-Kare/Serbestlik Derecesi (χ^2 / sd) 0; RMSEA değerlerinin ise .001 olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4.8.). Analiz sonucuna göre Ki-Kare ve RMSEA değerlerinin .05'ten küçük olduğunun görülmektedir. CFI, IFI, NFI, TLI uyum değerlerinin .95'in üzerinde olması, aynı zamanda, Ki-Kare ve RMSEA değerinin .05'in altında olması test edilen hipotez modelin mükemmel olduğunu anlamına gelmektedir (Şimşek, 2007). Bu sebeple iyileştirme indekslerinin incelenmesine gerek duyulmamıştır.

Tablo 4.11. Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkisi

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken (Kompulsif Alışveriş)		
	Doğrudan Etki	Dolaylı Etki	Toplam Etkisi
Anne-Babaya Bağlanma	.020	-.01	-.19
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar	-.012	-	-
Bilişsel Tamamlanma İhtiyacı	-.017	-	-

Model testi sonucunda çıkan etki puanlarına bakıldığında ise; kompulsif alışveriş için anne-babaya bağlanmanın ($\beta = .020$); çocukluk çağı ruhsal travmaların ($\beta = -.12$); bilişsel tamamlanma ihtiyacının ($\beta = -.017$) düzeyinde doğrudan etkisinin bulunduğu görülmektedir. Anne-babaya bağlanmanın bilişsel tamamlanma ihtiyacı

üzerinde ($\beta = -.01$) düzeyinde doğrudan etkisi bulunmakla birlikte kompulsif alışveriş üzerinde, bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinden dolaylı olarak ($\beta = -.19$) düzeyinde bir etkisi bulunduğu söylenebilir. Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ise bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde doğrudan etkisi bulunmamakla birlikte kompulsif alışveriş davranışı üzerinde ($\beta = -.012$) doğrudan etkisinin bulunduğu söylenebilir (bkz. Tablo 4.11.).

Hipotez modelde tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ile kompulsif alışveriş davranışı arasında aracılık (mediator) rolü tanımlanmıştı. Yapılan analiz sonucunda, tamamlanma ihtiyacının aracılık rolü gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle anne-babaya bağlanma tamamlanma ihtiyacına etki etmekte; bu durum ise kompulsif alışveriş davranışına etki etmektedir. Hipotez modelde tamamlanma ihtiyacının çocukluk çağı ruhsal travmalar ile kompulsif alışveriş davranışı arasında aracılık rolünün olmadığı gözlemlenmiştir. Modelde tanımlanan ilişkilere ait dolaylı etkiler, aşağıda açıklanmıştır.

Değişkenler arasındaki dolaylı etkilere bakıldığında, anne-babaya bağlanmanın tamamlanma ihtiyacı üzerinden kompulsif alışveriş davranışına dolaylı etkisinin düşük ve negatif olduğu görülmektedir ($\beta = -.09$, $p < .01$). Genel olarak bulgulara bakıldığında, modelde tamamlanma ihtiyacının aracılık rolünün olduğu görülmektedir ve bu bulgu “tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ile kompulsif alışveriş davranışı arasında aracı rolü vardır” hipotezini doğrulamıştır (bkz. Tablo 4.9.).

Bir değişkenin diğeri üzerindeki “*toplam etkisi*”, aralarındaki tüm doğrudan ve dolaylı etkilerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. *Toplam etkilere* bakıldığında, anne-babaya bağlanmanın ($\beta = -.19$, $p < .01$) toplam etkisi kompulsif alışveriş davranışı ile düşük düzeyde negatif ilişkili bulunmuştur. Genel olarak, anne-babaya bağlanmanın kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu ifade edilebilir.

Bulgulara genel olarak bakıldığında hem anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalarının hem de tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, hipotez modelde tanımlanmış olan ilişkilerin de desteklendiği söylenebilir.

4.6. Path Modeline İlişkin Bulguların Genel Yorumu

Path modeli sonucunda elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde düşük düzeyde yordayıcıları olduğu görülmektedir. Buna göre araştırma soruları arasında yer alan anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde düşük düzeyde yordayıcıları yordadığına dair hipotezin doğrulandığı söylenebilir. Ayrıca anne-babaya bağlanmanın tamamlanma ihtiyacı üzerinde düşük düzeyde yordama gücüne sahip olması tamamlanma ihtiyacının aracılık rolünü kanıtlar niteliktedir denebilir. Buna göre üniversite öğrencilerinin anne-babaya bağlanma durumuna göre bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumu değişmekte ve dolayısıyla kompulsif alışveriş davranışı da buna göre değişmektedir. Doğrudan etkilere bakıldığında da anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumu ayrı ayrı olarak kompulsif alışveriş davranışını etkilemektedir. Aynı zamanda dolaylı etki aracılığıyla anne-babaya bağlanma ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışını etkileme gücü olduğundan da bahsedilebilir. Toplam etkilere bakıldığında negatif yönlü etkilerin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde yordama gücünün olduğu söylenebilir. Anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve tamamlanma ihtiyacı karşılaştırıldığında ise anne-babaya bağlanmanın etki gücü bakımından kompulsif alışveriş davranışı üzerinde daha yüksek düzeyde yordama gücüne sahip olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sorularının test edilmesi sonucunda elde edilen bulgular, ilgili alanyazında yer alan çalışmalar kapsamında tartışılmıştır. Öncelikle çalışmada yer alan demografik değişkenlerin kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve tamamlanma ihtiyacı değişkenleri açısından karşılaştırılmasına ilişkin sonuçların tartışılmasına, devamında kompulsif alışveriş ile anneye-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmalar ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı kavramları arasındaki ilişkilerin sonuçlarının tartışılmasına ve son olarak kompulsif alışveriş davranışı ile bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerindeki yordama gücüne ilişkin yapısal model analizi sonuçlarının tartışılmasına yer verilmiştir.

5.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

Cinsiyet ve yaş olmak üzere araştırmanın demografik değişkenlerini oluşturan bu değişkenlere göre oluşturulan gruplar kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumları açısından karşılaştırılmıştır ve bu bölümde de ilgili sonuçlar tartışılmıştır.

5.1.1. Cinsiyete Göre Oluşturulan Grupların Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Cinsiyete göre oluşturulan grupların kompulsif alışveriş ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda cinsiyet değişkeninin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Kompulsif alışveriş davranışı cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak kadın ve erkek olma durumuna göre kompulsif alışveriş davranışının anlamlı biçimde farklılaştığı söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre kompulsif alışveriş düzeyleri karşılaştırıldığında, kadınların ortalaması erkeklere göre anlamlı bir şekilde daha

yüksek bulunmuştur. Bu durumun temel sebebinin, kadın ve erkek arasındaki duygusal, biyolojik ve davranışsal farklar olması gösterilebilir. Kadınların sosyalleşmek için alışverişi daha ön planda tutmaları, alışveriş merkezleri ve sitelerinin daha çok kadınlara yönelik olması ve kadınların iyi hissetmek için erkeklere oranla daha çok alışveriş yapmak istemesi de bu sonucun çıkmasını destekler niteliktedir.

Alanyazına bakıldığında ise yapılan çalışmalar arasında bu bulguyu destekler nitelikte, cinsiyetin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu gösteren başka çalışmaların da olduğu görülmüştür (Faber ve O'Guinn, 1992; Dittmar, 2004; Özdemir,2008; Kuşçuoğlu, 2018). Bununla birlikte erkeklerin kadınlara oranla daha fazla borçlanma eğiliminin olduğunu belirten araştırmalar da bulunmaktadır (Çavuş, 2006).

Cinsiyete göre oluşturulan grupların anne-babaya bağlanma ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda cinsiyet değişkeninin anne-babaya bağlanma davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Anne-babaya bağlanma cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak kadın ve erkek olma durumuna göre anne-babaya bağlanmanın anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Yapılan bu tez çalışmasında kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısından fazla olması cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmamasında bir sebep olabilir. Bununla birlikte araştırma grubunu oluşturan katılımcıların içinde bulunduğu toplumsal konumun ya da yetiştirme tarzının da anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasında etkili olduğu söylenebilir.

Alanyazına bakıldığında ise yapılan çalışmalar arasında, cinsiyetin anne-babaya bağlanma tutumu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu gösteren çalışmaların olduğu görülmüştür (Webb, Ashton, Kelly ve Kamali, 1998; Görgün, 2009). Araştırmalara göre Kadınların toplumsal rolünden kaynaklı anne-babaya bağlanma tutum ve davranışları birbirinden farklı olabilmektedir (Martinez, Del Rio, Lopez, Alvarez, 1999).

Cinsiyete göre oluşturulan grupların çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda cinsiyet değişkeninin

çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Çocukluk çağı ruhsal travmaları cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak kadın ve erkek olma durumuna göre çocukluk çağı ruhsal travmalarının anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre fiziksel ihmal düzeyleri karşılaştırıldığında kadınların ortalaması erkeklere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Yapılan analizde fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar alt ölçeklerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Yapılan bu tez çalışmasında kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısından fazla olması cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmamasında bir sebep olabilir. Bununla birlikte araştırma grubunu oluşturan katılımcıların içinde bulunduğu toplumsal konumun ya da yetişme tarzının da anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasında etkili olduğu söylenebilir.

Alanyazına bakıldığında ise yapılan çalışmalar arasında, cinsiyetin çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu gösteren çalışmaların olduğu görülmüştür (Finkelhor ve ark., 1990; Kessler ve ark., 2001; Koç ve ark., 2011). Bununla birlikte çocukluk çağı ruhsal travmalara erkek çocuklarına oranla kız çocuklarının daha fazla maruz kaldığını belirten araştırmaların olduğu görülmüştür (Konanç ve ark., 1989; Wu, 2003; Briere ve Elliott, 2003). Ayrıca çocukluk çağı ruhsal travmalarında cinsiyetin anlamlı bir fark oluşturmadığını belirten araştırmaların da olduğu görülmüştür.

Cinsiyete göre oluşturulan grupların bilişsel tamamlanma ihtiyacı ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda cinsiyet değişkeninin bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Bilişsel tamamlanma ihtiyacı cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak kadın ve erkek olma durumuna göre bilişsel tamamlanma ihtiyacının anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Yapılan bu tez çalışmasında kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısından fazla olması cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmamasında bir sebep olabilir. Ulaşılabilir alanyazındaki araştırmalara bakıldığında ise bilişsel tamamlanma ihtiyacı ile katılımcıların cinsiyet durumunun incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır.

5.1.2. Yaşa Göre Oluşturulan Grupların Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yaşa göre oluşturulan grupların kompulsif alışveriş ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Kompulsif alışveriş davranışı yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak yaşa göre kompulsif alışveriş davranışının anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Ulaşılabilir alanyazındaki çalışmalara bakıldığında; yaş değişkeninin kompulsif alışveriş üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yaşa göre oluşturulan grupların anne-babaya bağlanma ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin anne-babaya bağlanma davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Anne-babaya bağlanma yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak yaşa göre anne-babaya bağlanmanın anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir.

Ulaşılabilir alanyazındaki çalışmalara bakıldığında ise; Yetişkinliğe giden süreçte çocuktaki fiziksel ve duygusal farklılaşma yeni bir dönemin başlangıcıdır ve bu farklılaşma her toplumda farklı yaş dönemlerinde meydana gelmektedir. Yapılan çalışmalara göre yaş arttıkça anne-babaya bağlanmanın çocuktaki etkisi azalmaktadır(Hoek ve Hoeken, 2003).

Yaşa göre oluşturulan grupların çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Çocukluk çağı ruhsal travmaları yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak yaşa göre çocukluk çağı ruhsal travmaları anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Yapılan analizde fiziksel istismar alt ölçeği yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismar alt ölçeklerinin yaşa göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Katılımcıların yaşa göre fiziksel istismar düzeyleri karşılaştırıldığında, 19-22 yaş arası bireyler 23 ve üzeri yaşa göre anlamlı

bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun temel sebebinin ergenlik döneminin duygusal etkilerinin 19-22 yaş aralığında daha fazla olması olarak söylenebilir.

Ulaşılabilir alanyazındaki çalışmalara bakıldığında ise; çocuk istismarı ve yaş arasındaki ilişki özellikle 15-19 arası riskli bir noktaya gelir ve 20 yaşlarında tekrar düşüşe geçer(Loeber, Farrington ve Petechuk., 2013). Yaşı düşük olan bireylerde denetim ve destek mekanizmalarına ulaşma zorlukları fazladır ve yasa dışı birçok risk faktörü daha fazla bulunur(Loeber ve ark., 2001).

Yaşa göre oluşturulan grupların bilişsel tamamlanma ihtiyacı ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Buna göre araştırma sorularından biri olan “Bilişsel tamamlanma ihtiyacı yaşa göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak yaşa göre bilişsel tamamlanma ihtiyacı anlamlı biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Ulaşılabilir alanyazındaki çalışmalara bakıldığında ise; yaşın bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2. Path Modeline İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında kurulan hipotez modelde kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı arasındaki ilişki durumlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde tartışılacaktır.

Araştırma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumları arasındaki ilişkiler model analizi ile incelenmiştir. Buna göre yapılan Path analizi sonucunda anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumlarının kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki etki gücünün düşük olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu sonucun, araştırmanın “Katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeyleri kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?”, “Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmaları kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?” ve “Katılımcıların bilişsel

tamamlanma ihtiyacı düzeyleri kompulsif alışveriş davranışını yordamakta mıdır?” sorularını düşük düzeyde yordamaktadır şeklinde cevaplanabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte anne-babaya bağlanmanın bilişsel tamamlanma ihtiyacını düşük düzeyde yordadığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ve kompulsif alışveriş davranışı arasındaki aracılık gücünün var olduğu, çocukluk çağı ruhsal travmalarının bilişsel tamamlanma ihtiyacını yordamadığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının çocukluk çağı ruhsal travmaları ve kompulsif alışveriş davranışı arasındaki aracılık gücünün var olmadığı araştırmanın “Katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeyleri bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarını yordamakta mıdır?”, “Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmaları bilişsel tamamlanma ihtiyaçlarını yordamakta mıdır?”, “Anne-babaya bağlanma ve kompulsif alışveriş davranışı ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisi var mıdır?” ve “Çocukluk çağı ruhsal travmalar ve kompulsif alışveriş davranışı ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisi var mıdır?” sorularına bir cevap olarak söylenebilir.

Genel olarak, kurulan Path modelinden yola çıkıldığında katılımcıların anne-babaya bağlanma düzeylerinin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca anne-babaya bağlanmanın bilişsel tamamlanma ihtiyacını düşük düzeyde yordadığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ve kompulsif alışveriş davranışı arasındaki aracılık gücünün var olduğu söylenebilir. Ulaşılabilir alanyazına bakıldığında Kapçı ve Küçüker ‘in (2016) belirttiği gibi depresyon, panik bozukluğu, anksiyete bozuklukları, obsesif kompulsif bozuklukluk gibi kavramların güvensiz bağlanma stili geliştiren bireylerde görülme sıklığı normale oranla daha fazladır. Ruppert (2014), temel güven duygusunun yerleştiği erken çocuklukta oluşabilecek travmaları, “dümdüz ve kaygan bir duvarda çocuğun duygusal ipini bağlayabileceği hiç bir kancanın bulunmaması” metaforuyla açıklamıştır. Brown ve Wright (2003), anksiyete, depresyon, düşünce bozuklukları ve sosyal kabul görme gereksiniminin, kaygılı bağlanma tarzına sahip olan bireylerde güvenli bağlanma geliştirenlere göre daha çok görüldüğünü belirtmişlerdir. Sumer ve Knight (2001), yaşamın bir alanındaki doyumun artmasının diğer alanlardaki doyumunu da arttırdığını belirtmiştir. Bebeklik döneminde yeterli ilgi ve bakım görmeyen birey, kendini tamamlanmış hissedebilmek için kompulsif alışveriş davranışı gösterebilir. Yapılan bu tez çalışmasında katılımcıları oluşturan araştırma grubunun içinde bulunduğu yaşam koşulları, gelişim dönemi özellikleri gibi nedenlerden dolayı anne-

babaya bağlanma düzeyinin kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki yordama gücünün düşük çıktığı söylenebilir. Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmalarının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Ulaşılabilir alanyazına bakıldığında ihmal ve/ya da istismar sonucunda bireylerde, depresyon ya da içe dönüklülük, aşağılık duygusu gelişme riski artmaktadır. Bu gibi çocukların gelecek hakkında olumsuz düşüncelere ve düşük benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (Polat, 2000; Akt., Serindağ, Uçan ve Ovayolu, 2007). Araştırmalar sonucunda çocukluk çağı ruhsal travma yaşayan bireylerde obsesif kompulsif bozukluk, fobi, stres bozukluğu ve anksiyete görülme riskinin diğer bireylere oranla daha fazla olduğu belirtilmiştir (Baral, Üçok, Gök ve Yüksel, 1996). Berry (2002), sinirlilik, çabuk kızma, korku, endişe gibi olumsuz duyguları fazlasıyla yansıtan ve yüksek oranda ani ruhsal değişimler yaşayan bireylerin çocukluk çağında ruhsal travmalara maruz kaldığını belirtmiştir. Ani ruhsal değişimler kompulsif alışverişin en önemli tetikleyicilerindendir. Çocukluk çağında meydana gelen travmalarda ebeveyn tutumları anne-babayla oluşacak güvenli bağlanmayı da etkilemektedir (Lee Cori, 2010). Yapılan bu tez çalışmasında katılımcıları oluşturan araştırma grubunun içinde bulunduğu yaşam koşulları, gelişim dönemi özellikleri gibi nedenlerden dolayı çocukluk çağı ruhsal travmalarının kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki yordama gücünün düşük çıktığı söylenebilir. Katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir. Ulaşılabilir alanyazına bakıldığında Tamam' a (2009) göre kimi kompulsif satın alma hastaları kimliklerini tanımlamak için bazı eşyaları satın alırken kimileri kişilerarası ilişkilerini geliştirmek için satın alırlar. Yapılan araştırmalar sonucunda tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bireylerde kaygı düzeyinin yüksek olduğu, bireyin anksiyete geliştirdiği, bireyde depresyon görülme riskinin fazla olduğu, obsesif kompulsif bozukluğun yaygın olarak görüldüğü gözlemlenmiştir (Leite ve Kuiper , 2008). Araştırma sonucunda elde edilen bulgu anne-babaya bağlanmanın tamamlanma ihtiyacı ve çocukluk çağı ruhsal travmalarına göre kompulsif alışveriş davranışı üzerinde daha yüksek bir etki gücüne sahip olduğunu göstermiştir. Tamam (2009), kompulsif alışveriş davranışı gösteren bireylerin bu davranışı özgüvenlerini artırmak için yaptıklarını gözlemlemiştir. Aldıkları eşyalar sonucunda birey benlik saygısının artacağını düşünebilir. Kimi kompulsif satın alma hastaları kimliklerini tanımlamak için bazı eşyaları satın alırken kimileri kişilerarası ilişkilerini geliştirmek için satın alırlar. Ulaşılabilir alanyazındaki kompulsif alışveriş ile ilgili çalışmalar

incelendiğinde ise; anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve tamamlanma ihtiyacı kavramları ile kompulsif alışveriş kavramı arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmanın olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu tez çalışmasında temel amaç kompulsif alışveriş davranışı ile anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalar ilişkisinde bilişsel tamamlanma ihtiyacının aracılık etkisini incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise cinsiyet ve yaş gibi demografik değişkenlere göre kompulsif alışveriş davranışı, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmanın bir başka alt amacı ise kompulsif alışveriş davranışını anne-babaya bağlanmayı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacını; bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanmayı ve çocukluk çağı ruhsal travmalarını; anne-babaya bağlanmanın çocukluk çağı ruhsal travmalarını yordayıp yordamadığını incelemektir. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan incelemeler sonucunda cinsiyet değişkeninin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda kadınların ortalaması erkeklere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun temel sebebinin, kadın ve erkek arasındaki duygusal, biyolojik ve davranışsal farklar olması gösterilebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre anne-babaya bağlanma düzeyleri karşılaştırıldığında, anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. araştırma grubunu oluşturan katılımcıların içinde bulunduğu toplumsal konumun ya da yetiştirme tarzının da anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasında etkili olduğu söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre çocukluk çağı ruhsal travmaları düzeyleri karşılaştırıldığında, anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kadın katılımcı sayısının erkek katılımcı sayısından fazla olması cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmamasında bir sebep olabilir. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre bilişsel tamamlanma ihtiyacı düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmada yaşa göre oluşturulan grupların kompulsif alışveriş ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Yaşa göre oluşturulan grupların anne-babaya bağlanma ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasının sonucunda yaş değişkeninin anne-babaya bağlanma davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Katılımcıların yaşa göre çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt ölçekleri karşılaştığında, yaş değişkeninin fiziksel istismar dışındaki

çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt ölçekleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Katılımcıların yaş değişkeninin bilişsel tamamlanma ihtiyacı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Son olarak araştırma kapsamında kurulan hipotez modelde kompulsif alışveriş, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı arasındaki ilişki durumlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular incelenmiştir. Analiz sonucunda anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bilişsel tamamlanma ihtiyacı durumlarının kompulsif alışveriş davranışı üzerindeki etki gücünün düşük olduğu bulgusu elde edilmiştir. Anne-babaya bağlanma düzeylerinin kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca anne-babaya bağlanmanın bilişsel tamamlanma ihtiyacını düşük düzeyde yordadığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının anne-babaya bağlanma ve kompulsif alışveriş davranışı arasındaki aracılık gücünün var olduğu bulgusu elde edilmiştir. Yaşamın ilk yıllarından itibaren anne babanın çocuk üzerindeki tutumları çocuğun ilerleyen dönemlerinde kişiler arası ilişki ve tutumlarını doğrudan etkileyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmalarının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. İhmal ve/ya da istismar sonucunda bireylerde, depresyon ya da içe dönüklülük, aşağılık duygusu gelişme riski artmaktadır. Katılımcıların bilişsel tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş davranışı üzerinde etkisinin olduğu bulgusu elde edilmiştir. Kimi kompulsif satın alma hastaları kimliklerini tanımlamak için bazı eşyaları satın alırken kimileri kişilerarası ilişkilerini geliştirmek için satın alırlar. Tamamlanma ihtiyacının, anne-babaya bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalarına göre kompulsif alışveriş davranışı üzerinde daha yüksek bir etki gücüne sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir.

6.1. Öneriler ve Sınırlılıklar

Kompulsif alışveriş kavramının ülkemizde oldukça yeni bir kavram olması ve bu kavram ile ilgili yapılan çalışmaların sayılı olması yurtdışında yapılan oldukça fazla olan çalışmaların varlığı düşünüldüğünde dikkat çekici bir durumdur. Günümüz tüketim kültüründe kompulsif alışveriş kavramının oldukça önemli hale geldiği savunulabilir. Kompulsif alışveriş davranışı bireylerde maddi ve psikolojik problemlere yol açmaktadır. Bu problemlerin anlaşılması ve davranışların normale

indirgenmesi için kompulsif alışveriş davranışının incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın psikolojik danışmanlar tarafından verilecek eğitimlere katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan bu çalışmanın ülkemizde yapılan sınırlı sayıda araştırmalardan olması, anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları, tamamlanma ihtiyacı kavramları ile kompulsif alışveriş kavramının incelenmesi açısından ise bir ilk olma özelliği taşıması yapılan bu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırma grubun Türkiye’de yetişkinliğe geçiş sürecinin ortalama 18–26 yaş arasında yaşandığı ve beliren yetişkinlik evresinin en azından eğitilmiş bireylerde bu yaşlar arasında yaşandığı söylenebileceğinden, bu bilgiler ışığında bu çalışmada yetişkinliğe geçiş sürecinin 18–26 yaş arasında olduğu varsayılmaktadır ve araştırma grubu bu yaş aralığından seçilmiştir.

Yapılan araştırmanın bu güçlü yanlarının yanı sıra sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu açıdan araştırma grubunun sadece üniversite öğrencilerinden oluşması diğer gruplar açısından karşılaştırma yapma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Çeşitli yaş gruplarında ya da gelişim dönemlerinde bulunan kişiler arasında bu şekilde bir araştırma yapılmasının alanyazındaki çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırmanın demografik değişkenlerinin dağılımının daha eşit olduğu araştırma grubunda bu araştırmanın yapılmasının daha sağlıklı bulguların elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Allen, J. (1994). Autonomy and relatedness in family interactions as predictors of expressions of negative adolescent affect. *Journal of Research on Adolescence*, 4(4), 535- 552.
- Alpay, H. E., Aydın, A., Bellur, Z. (2017). Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon ve Travma Sonrası Stres Belirtileri ile İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü. *Mersin Üniveristesi Fen Edebiyat Fakültesi*, 20, 218-226.
- Aral, N., Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk hakları ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Arslan, B. (2015). Kredi Kartı Kullanımının Kompulsif Satın Almaya Etkisi, *Online Academic Journal of Information Technology*, 5 (20), 28-40.
- Aslanoğlu S., Korga, S. (2017), Kredi Kartı Kullanımı ve Kompulsif Satın Alma: Kırıkkale İlinde Bir Uygulama, *Journal of Business Research Turk*, 9 (1), 148-165.
- Atak, H., Uçar, E., Morsünbül, Ü. (2016). Beliren Yetişkinlik Döneminde Epistemolojik İnançlar ve Tamamlanma İhtiyacı Kimlik Stillerini Yordamakta Mıdır? *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (9) 47, 571-579.
- Baral, I., Üçok A., Gök Ş., Yüksel Ş. (1996). Bedensel Yakınmalarla Başvuran Hastalarda Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 59, 101-103.
- Bernstein, D. P., Fink L., Handelsman L., Foote J. (1994). Initial Reliability And Validity Of A New Retro-Spective Measure Of Child Abuse and Neglect. *Am J Psychiatry*, 151 (8), 1132-1136.
- Berry, M., Charlson, R. Dawson, K. (2003). Promising practices in understanding and treating child neglect, *Child and Family Social Work*, 8,13-24.
- Beziroğlu, M. (2018). *Kompulsif Satın Alma, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Davranışsal İnhibisyon, Davranışsal Aktivasyon Sistemleri Arasındaki İlişkiler.*

(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Black, D. W. (1996). Compulsive Buying: a review. *J Clin Psychiatry*, 57 (8), 50-55.
- Black, D. W. (2001). Compulsive Buying Disorder : Definition, Assesment, epidemiology and Clinical Management. *CNS Drugs*, 15, 17-27.
- Briere, J., Elliott, D. M. (2003). Prevelance and Psychological Sequelce of Self Reported Childhood Phsical and Sexual Abuse in a General Population Sample of Man and Woman. *Child Abuse&Neglect*, 27, 1205-1222
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, Ğ., Çoban, G. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtiler üzerine etkisi. *New Symposium Journal*, 44 (4).
- Brown L. S., Wright J. (2003). The Relationship Between Attachment Strategies and Psychopatology İn Adolesence. *Psychology and Psychopatology*,76, 351-367.
- Bülbül F., Çakır Ü., Ülkü C., Üre İ., Karabatak O., Alpak G. (2013). Yineleyen ve İlk Atak Depresyonda Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 94-99.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 19.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calogero, R. M., Bardi, A., Sutton, R. M. (2009). A need basis for values: associations between the need for cognitive closure and value priorities. *Pers Individ Dif*, 46, 154-159.
- Çavuş, M. F. (2006). Bireysel Finansmanın Temininde Kredi Kartları: Türkiye’de Kredi Kartı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 173-187.
- Çerçi, M. (2014). *Özel Alışveriş Sitelerininin Kompulsif Satın Alma Davranışına Yansımaları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- D'Astous, A. (1990). An Enquiry into Compulsive Side Of 'Nor-mal' Consumers. *Journal of Consumer Policy*, 13, 15–31.
- DeSarbo, W., Edwards A. (1995). Typologies of compulsive buying behavior. A constrained clusterwise regression approach. *J ConsumPsychol*, 5, 62-92.
- Dikmen, A., İnce, H., Küntay, E. (2011). *Çocuk Hakları Açısından Çocuk İhmali ve İstismarı El Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Dittmar, H. (2004). A New Look At “Compulsive Buying”: Self–Discrepancies and Materialistic Values As Predictors of Compulsive Buying Tendency. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24 (6), 832-859.
- Dittmar, H., K. Longve, R. (2007). When A Better Self Is Only A Button Click Away: Associations Between Materialistic Values, Emotional and IdentityRelated Buying Motives, and Compulsive Buying Tendency Online, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26 (3) , 334-361.
- Elliott, R. (1994). Addictive Consumption: Function and Fragmentation in Postmodernity. *Journal of Consumer Policy*, 17 (2), 159-179.
- Ersoy, E. (2016). *Tüketicilerin Değişen Alışveriş Alışkanlıkları: Online Alışveriş*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Faber, R. (1987). Compulsive consumption. *Advanced in Consumer Research*, 14 (1), 132- 5.
- Faber, R. J., O'Guinn T. (1988). Compulsive Consumption and Credit Abuse. *Journal of Consumer Policy*, 11 (1), 97-109.
- Faber, R. J., O'Guinn T. (1992). A Clinical Screener for Compulsive Buying. *Journal of Consumer Research*, 19 (3), 459-469.
- Farrington, D. P. (2010). “Family Influences on Delinquency”. *Juvenile Justice and Delinquency*, 203-222.

- Finkelhor, D., Hotaling, G., Lewis, I.A., Smith, C. (1990). Sexual Abuse in a National Survey of Adult Men and Women Prevalence Characteristics and Risk Factors. *Child Abuse and Neglect*, 14, 19-28.
- Glatt, M. M., Cook, H. C. (1987). Pathological Spending as A Form of Psychological Dependence. *British Journal of Addiction*, 82 (11), 1257-1258.
- Goodman, L. A., Rosenberg S. D., Mueser K. T., Drake R. E. (1997). Physical and Sexual Assault History In Women With Serious Mental İllness: Prevalence, Correlates, Treatment, and Futurere Search Directions. *Schizophr Bull*, 22, 685-696.
- Gupta, S. (2013). A Literature Rewiew of Compulsive Buying-A Marketing Perspective. *Journal of Applied Businesss and Economics*, 14 (1), 43-48.
- Güleç, B. (2006). Reklamın Turistlerin Satın Alma Davranışları Bakımından İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 15.
- Heaton, A. W. & Kruglanski, A. W. (1991). Person perception by introvert and extroverts under time pressure: need for closure effects. *Pers Soc Psychol Bull*, 17, 161-165.
- Hirschman, E. C. (1992). The Consciousness Of Addiction: Toward A General Theory Of Compulsive Consumption. *Journal of Consumer Research*, 19, 155–179
- Holt, D. B. (1995). How Consumers Consume: A Typology of Consumption Practices. *The Journal of Consumer Research*, 22 (1), 1-16.
- Kaderli, Y., Armağan, E., Küçükçambak, S. (2017). Y Kuşağının Kompulsif Satın Alma Davranışına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46 (2), 188-210.
- Kapçı, E., Küçüker S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17, 286-295.
- Kessler, R. C., Molner, B. E., Buka, S. L. (2001). Child Sexual Abuse and Subsequent Psychopatoloji: Results From The National Comorbidity Survey. *American Journal of Public Health*, 91, 753-760.

- Khare, A. (2013). Credit Card Use and Compulsive Buying Behavior. *Journal Of Global Marketing*, 26 (1), 28-40.
- Kinney, M. K., Rigway, N. M., Monroe, B. K.. (2009). The Relationship Between Consumers Tendencies to Buy Compulsively and Their Motivations to Shop and Buy on the İnternet. *Journal of Retailing*, 85 (3), 298-307.
- Koç, E. (2015). *Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri, Global ve Yerel Yaklaşım*, Seçkin Yayınevi, İstanbul.
- Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Koturoğlu, G., Çetin, S.K., Aslan, A., Halıcıoğlu, O., Erşahin, Y., Turhan, T., Çelik, A., Şenol, E., Kara, S., Solak, U. (2012). Çocuk istismarı ve İhmali Olgularımızın Demografik ve Klinik Özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'nin Bir Yıllık Deneyimi. *Türk Pediatri Arşivi*, 47, 119-124.
- Kontbay, E. (2010). *Yeme Tutum ve Davranışları ile Anne-Babaya Bağlanma ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Trabzon.
- Kosic, A., Kruglanski, W. A., Pierro, A., Manetti, L. (2004). The social cognitions of immigrants' acculturation: effects of the closure and the reference group at entry. *J Pers Soc Psychol*, 86, 796-813
- Krueger, D. W. (1988). On Compulsive Shopping and Spending: A Psychodynamic Inquiry. *American Journal of Psychotherapy*.42 (4), 574-584.
- Kruglanski, A., Webster, D. (1996). Motivated Closing of The Mind: "seizing" and "freezing". *Psychol Rev*, 103, 263-283.
- Küçük, S. (2012). *Hafif Zihinsel Engelli Çocuklar ve Ebeveynlerinde Cinsel İstismardan Korunma Konusunda Farkındalık Yaratma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Leite, C., Kuiper N. (2008). Client Uncertainty and The Process Of Change İn Psychotherapy: The İmpact of İndividual Differences in Self-Concept Clarity And İntolerance of Uncertainty. *JContemp Psychother*, 38, 55-64.

- Lejoyeux, M. (1996). Phenomenology and Psychopathology of uncontrolled buying, *Am J Psychiatry*, 153, 1524-1529.
- Levy, K., Blatt, S. J., Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (2), 407-419.
- Loeber, R., Kalb, L., Huizinga, D. (2001). *Juvenile Delinquency and Serious Injury Victimization. U.S. Department of Justice-Office of Justice Programs-Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, Juvenile Justice Bulletin*, Washington.
- Marks, I. (1990). Behavioral (non chemical) Addictions. *Br J Addict*, 85, 1389-1394.
- Martinez, J. M., Del Rio, M. D. C., Lopez, N., Alvarez, J. (1994). Illegal drug-using trends among students in a Spanish University in the last decade 1984-1994. *Substance Use and Misuse*, 34 (9), 1281-1297.
- Mayselless, O., Kruglanski, A. (1987). What makes you so sure? effects of epistemic motivations on judgmental confidence. *Organ Behav Hum Decis Process*, 39, 162-183.
- McElroy, S. L., Keck P. E., Phillips K. A. (1995). Kleptomania, Compulsive Buying, And Binge-Eating Disorder. *J Clin Psychiatry*, 56 (4), 14-26.
- Morsünbül, Ü., Çok, F. (2011). Bağlanma ve İlişkili Değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3 (3), 553-570.
- Bilgen, E. (2014). *Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı Kompulsif Satın Alma Üzerinde Materyalizm, Statü Tüketimi, Moda Yönelimi ve Paraya Yönelik Tutumun Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Ngale, I. F. (2009). Family Structure And Juvenile Delinquency: Correctional Centre Betamba, Centre Province Of Cameroon. *Internet Journal of Criminology*, 1-19.
- Oral, N. (2006). *Yeme Tutum Bozukluğu İle Kişilerarası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

- Özer, G. (2017). Kişisel ve Finsansal Faktörler, Kompulsif Satın Alma Ve Finansal İyi Olma Hali Arasındaki İlişkiler. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9, 17-75.
- Özgen, H. (2017). *Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgentürk, İ. (2014). Çocuk İstismarı ve İhmali. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 265-278.
- Pham, T. H., Keong Y., Dowling, N. A. (2012). The Impact of Financial Management Practices and Financial Attitudes on The Relationship Between Materialism and Compulsive Buying, *Journal Of Economic Psychology*, 33, 461-470.
- Phau, I., Woo, C. (2008). Understanding Compulsive Buying Tendencies Among Young Australians: The Roles of Money Attitude and Credit Card Usage, *Journal of Marketing Intelligence and Planning*, 26 (5), 441–460.
- Pirog, S. F., Roberts, J. A. (2007). Personality And Credit Card Misuse Among College Students: The Mediating Role of Impulsiveness, *Journal of Marketing Theory and Practice*, 15 (1), 65–77.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. Der Yayınları, İstanbul
- Rao, G. (2013). Compulsive Buying Tendencies in Normal Consumers The India Experience. *Vilakshan*, 10 (1), 1-19.
- Rindfleisch, A., Burroughs, J. E., Denton F. (1997). Family Structure, Materialism, and Compulsive Consumption. *Journal of Consumer Research*, 23 (4), 312-325.
- Roberts, J., Martinez, C. (1997). The Emerging Consumer Culture in Mexico: an Exploratory Investigation of Compulsive Buying In Mexican Young Adults, *Journal Of International Consumer Marketing*, 10, 7–31.
- Roberts, J. A. (1998). Compulsive Buying Among College Students: an Investigation of Its Antecedents, Consequences, and Implications for Public Policy, *Journal Of Consumer Affairs*, 32 (2), 295-319.

- Roberts, J. A., Jones, E. (2001). Money Attitudes, Credit Card Use and Compulsive Buying Among American College Students. *Journal of Consumer Affairs*, 35 (21), 213-40.
- Roets, A. Van Hiel, A. (2011). Item Selection and Validation of A Brief, 15-İtem Version Of The Need For Closure Scale. *Pers Individ Dif*, 50, 90-94.
- Ruppert, F. (2014). *Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları*. : Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Schlosser S., Black DW., Repertinger S., Freet D. (1994). Compulsive buying: demography, and comorbidity in 46 subjects. *Gen Hosp Psychiatry*, 16, 205-12.
- Schirmer L., Lopez G. (2001). “Probing the Social Support and Work Strain Relationship Among Adult Workers: Contributions of Adult Attachment Orientations”, *Journal of Vocational Behavior*, 59, 17-33.
- Semiz, B. (2017). A ve B Tipi Kişilik Özelliklerine Göre Tüketicilerin Plansız, Kompulsif ve Hedonik Satın Alma Davranışlarının Araştırılması. *Pazarlama İçgörüsü Üzerine Çalışmalar*, 1 (2), 13-22.
- Serindağ, S., Uçan Ö., Ovayolu N. (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (4), 14-22.
- Soysal, Ş., Bodur Ş., İşeri E., Şenol S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Sumer, H., Knight, A. (2001). How do People with Different Attachment Styles Balance Work and Family ? A Personality Perspective on Work-Family Linkage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86 (4), 653-663.
- Tamam, L. (1998). Kompulsif Satın Alma: Bir Gözden Geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9 (3), 224-230.
- Tamam, L. (2009). Kompulsif Satın Alma. *Türkiye Klinikleri Journal of Psychiatry-Special Topics*, 2 (1), 66-74.
- Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.

- Taşbaşı, E. O., Kılıç, M., Aykaç B., Coşkun E. (2017). Genç Kimliğinin Şekillenmesinde Üniversitenin Etkisi: *VIII. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ankara.
- Tiryaki, A. (2011). Davranışsal Bağımlılık Olarak Kontrol Edilemeyen Satın Alma Davranışı. *Uncontrolled Buying Behavior As a Behavioral Addiction*, 3 (1), 14-18.
- Topçu S. (1997). *Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı*. Doruk Yayınevi, Ankara.
- Uçar, E. (2017). Biliş İhtiyacı Benlik Saygısı Tamamlama İhtiyacı ve Kimlik Stilleri Arasındaki İlişkiler. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 641-656
- Ünsalver, B. (2011). *Alışverişkolik*. Timaş Yayınları. İstanbul.
- Valance, G., D'Astous A., Fortier. L. (1988). Compulsive Buying: Concept and Measurement. *Journal of Consumer Policy*. 11 (4), 419-433.
- Van Hiel, A., Mervielde, I. (2002). Explaining conservative beliefs and political preferences: a comparison of social dominance orientation and authoritarianism. *J Appl Soc Psychol*, 32, 965-976.
- Webb, E., Ashton, C. H., Kelly, P., Kamali, F. (1998). An update on British Medical Students Lifestyles. *Medical Education*, 32, 325-331.
- Xu, Y. (2008). The influence of public self-consciousness and materialism on young consumers compulsive buying. *Young Consumers: Insight and Ideas for Responsible Marketers*, 9 (1), 37– 48.
- Yalçın, M., Telliöğlu, E., Yıldırım, D., Savrun, M., Özmen, M., Aydemir, E. (2015). Nörotik Ekskoriyasyon Hastalarında Psikiyatrik Özellikler: Çocukluk Çağı Travmalarının Rolü. *Arch Neuropsychiatr*, 52, 336-341
- Yenibaş, R., (2001). *Aile İçi İstismarın Ergenin Umutsuzluk Düzeyi ile İlişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı, İstanbul.

Yıldız, M. (2014). *Ergenlerde Anne-Babaya Bağlanma ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme ve Baş Etme Yöntemlerinin Çoklu Aracılık Rolü* (Yayımlanmış Doktora Tezi). Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Mersin.

Yuncu, Z., Kesebir, S. (2014). Compulsive Buying Scale: Validity, Reliability and Its Psychometric Characteristics in Our Society, *Bağımlılık Dergisi*, 15(3), 142-149.

Yurdakök, K. (2010). Çocuk istismar ve ihmali, tanım ve risk faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32 (5), 537-546.

Yurdakök, K., İnce, O. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32 (4), 423-433.

EKLER

Ek-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcılar,

Bu araştırma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde gençler hakkındaki bilgileri gençlerden öğrenmek amacıyla yapılmaktadır. Sizden beklenen görüşlerinizi içtenlikle belirtmenizdir. Kişisel bilgileriniz tamamen saklı tutulacaktır. Lütfen () işaretinin içine size uygun olan tanımlama için **X** işareti koyunuz ya da rakamla belirtiniz. Bireysel olarak sonucunuzu öğrenmek istiyorsanız **iremcarikci93@hotmail.com** mail adresinden bana ulaşabilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Bu araştırma konusunda bilgilendirildim. Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Evet ()

Hayır ()

Nadide İrem
Çarıkcı
Psikolojik
Danışman
Kırıkkale
Üniversitesi

1. Doğum Tarihiniz (Yıl olarak yazınız):

2. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()

Kardeş Sayısı (Siz Dahil)	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	4+ ()	
Mezun Olduğunuz Lise Türü	Anadolu ()	Meslek ()	İmam-Hatip ()	Fen ()	Diğer ()	
Şu Anki Sınıf Düzeyiniz	Hazırlık ()	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	Diğer ()

Ailenizin Gelir Düzeyi	Asgari Ücret ya da Altı ()	1500-1999 TL ()	2000-2999 TL ()	3000-3999 TL ()	4000 + ()	
Anne-Babaya Ait Bilgiler						
İkisi de Sağ ()	İkisi de Ölü ()	Anne Sağ Baba Ölü ()		Baba Sağ Anne Ölü ()		

Ek-2 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ

Bu sorular **çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce)** başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarımız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık	Çok Sık
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	①	②	③	④	⑤
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	①	②	③	④	⑤
3. Ailemdelikler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	①	②	③	④	⑤
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	①	②	③	④	⑤
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	①	②	③	④	⑤

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık	Çok Sık
6. Yırtık, sökkük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	①	②	③	④	⑤
7. Sevildiğimi hissediyordum.	①	②	③	④	⑤
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	①	②	③	④	⑤
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	①	②	③	④	⑤
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	①	②	③	④	⑤
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	①	②	③	④	⑤
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	①	②	③	④	⑤
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	①	②	③	④	⑤
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	①	②	③	④	⑤
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
16. Çocukluğum mükemmeldi.	①	②	③	④	⑤
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	①	②	③	④	⑤
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	①	②	③	④	⑤
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissedilerdi.	①	②	③	④	⑤
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	①	②	③	④	⑤
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim	①	②	③	④	⑤

hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	①	②	③	④	⑤
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	①	②	③	④	⑤
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	①	②	③	④	⑤
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.	①	②	③	④	⑤
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	①	②	③	④	⑤

Ek-3 BİLİŞSEL TAMAMLANMA İHTİYACI ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcılar, lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz. Okuduğunuz ifadeleri düşünerek, ifadelerin yanındaki seçeneklerden hangisi sizin için uygunsa yalnızca birini işaretleyiniz. Sizden beklenen görüş ve deneyimlerinizi içtenlikle belirtmenizdir.

	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Çok az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Belirsiz durumlardan hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	⑥
2. Farklı biçimlerde cevap verilebilecek sorulardan hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	⑥
3. Saatleri belirli ve iyi biçimde düzenlenmiş bir hayat, kendi mizacıma uygundur.	①	②	③	④	⑤	⑥

4. Basıma gelen bir olayın nedenini anlamadığımda rahatsız olurum.	①	②	③	④	⑤	⑥
5. Bir grupta herkesin inandığı bir şeye biri karşı çıkarsa sinir olurum.	①	②	③	④	⑤	⑥
6. Beni neyin beklediğini bilmediğim bir ortama ya da duruma girmekten hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	⑥
7. Bir konuda bir karar verdiğimde rahatlamış hissedirim.	①	②	③	④	⑤	⑥
8. Bir sorunla karşılaştığımda, onu çabucak çözeyim diye akla kararı seçerim.	①	②	③	④	⑤	⑥
9. Bir soruna hemen bir çözüm bulamazsam, kolayca sabırsızlanır ve sinir olurum.	①	②	③	④	⑤	⑥
10. Beklenmedik davranışlarda bulunabilecek insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	⑥
11. Söylediğinde farklı biçimlerde anlaşılabilir ifadelerden hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	⑥
12. Hayatımda tutarlı bir rutin oluşturduğumda, hayattan daha fazla keyif alırım.	①	②	③	④	⑤	⑥
13. Net ve yapılandırılmış bir yaşam tarzından hoşlanırım.	①	②	③	④	⑤	⑥
14. Kendi fikrimi oluşturmak için, genellikle çok sayıda insanın fikrine başvurma ihtiyacı hissetmem.	①	②	③	④	⑤	⑥
15. Ne olacağını tahmin etmenin güç olduğu ortamlar ve durumlar hoşuma gitmez	①	②	③	④	⑤	⑥

Ek-4 ANNE-BABAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ

Aşağıda anne-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına yönelik ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde **annenizi** hatırlamaya çalışarak, her ifadeye en uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık	Çok Sık
1. Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	①	②	③	④	⑤
2. İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	①	②	③	④	⑤
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	①	②	③	④	⑤
4. Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	①	②	③	④	⑤
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	①	②	③	④	⑤
	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık	Çok Sık
6. Bana karşı sevgi doluydu.	①	②	③	④	⑤
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	①	②	③	④	⑤
8. Büyümemi istemezdi.	①	②	③	④	⑤
9. Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	①	②	③	④	⑤
10. Mahremiyetime müdahale ederdi..	①	②	③	④	⑤
11. Olan bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	①	②	③	④	⑤
12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	①	②	③	④	⑤
13. Bana bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	①	②	③	④	⑤
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi..	①	②	③	④	⑤
15. Kendimle ilgili kararlar almama izin verirdi.	①	②	③	④	⑤
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	①	②	③	④	⑤

17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı.	①	②	③	④	⑤
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	①	②	③	④	⑤
19. Ona bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	①	②	③	④	⑤
20. Annem yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	①	②	③	④	⑤
21. İstedğim kadar özgürlük tanırıdı.	①	②	③	④	⑤
22. İstedğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.	①	②	③	④	⑤
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	①	②	③	④	⑤
24. Beni övmezdi.	①	②	③	④	⑤
25. İstedğim gibi giyinmeme izin verirdi.	①	②	③	④	⑤

Ek-5 Kompulsif Satın Alma Ölçeği

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık	Çok Sık
1. Param olduğunda tamamını ya da bir kısmını harcamadan duramam.	①	②	③	④	⑤
2. Bir şey satın alırken, çoğunlukla ani ve düşüncesizce davranırım.	①	②	③	④	⑤
3. Alışveriş merkezine girer girmez, bir şey satın almak için karşı konulmaz bir istek duyarım.	①	②	③	④	⑤
4. Pek çok ürünün, tanıtım, reklam ya da indirim çağrısına, çoğunlukla uyan insanlardan biriyim.	①	②	③	④	⑤
5. Çok az param kaldığında bile, ihtiyacım olmayan ürünleri satın almak sık sık yaptığım bir şeydir.	①	②	③	④	⑤
6. Benim için alışveriş, gevşeme ve günlük hayatın stresinden kurtulma yoludur.	①	②	③	④	⑤

7. Bazı zamanlar, içimden bir şeyin beni alışveriş yapmaya ittiğini hissedirim.	①	②	③	④	⑤
8. Bir şey satın almak için karşı konulmaz bir istek duyduğum zamanlar olur.	①	②	③	④	⑤
9. Çoğu kez, gidip bir şey satın almak için açıklanamaz bir istek, ani ve kendiliğinden gelen bir arzu duyarım.	①	②	③	④	⑤
10. Zaman zaman, bir şey satın aldıktan sonra kendimi suçlu gibi hissedirim, çünkü bunu mantıksız bulurum.	①	②	③	④	⑤
11. Satın alma davranışımın mantıklı olmadığını algılanmasından çekindiğim için, satın alıp kimseye göstermediğim şeyler vardır.	①	②	③	④	⑤
12. Bazı zamanlar, “bunu bir daha yaparsam...” diye düşünsem de sonrasında bunu yaptığıma ya da söylediğime pişman olurum.	①	②	③	④	⑤
13. Bir şey satın almaya yönelik duyduğum şiddetli arzudan dolayı arkadaşlarımla olan bir randevumu kaçırdım.	①	②	③	④	⑤
14. Bir şey satın aldıktan sonra rahatlamış hissedirim.	①	②	③	④	⑤

ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Nadide İrem Çarıkçı

Doğum Tarihi: 21.07.1993

Doğum Yeri: Ankara

Akademik Unvanı:

İş Telefonu:

Cep Telefonu:0553 449 65 63

İş Adresi:

Askerlik Durumu (Terhis Tarihi/Tecil Tarihi/Muaf):

E-postası: iremcarikci93@hotmail.com

Bildiği Yabancı Diller (Puan ve Yılı): İngilizce/ 73.75 /2018

Aldığı Sertifikalar:

Uzmanlık Alanı:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Kırıkkale Üniversitesi	2012-2016
Yüksek Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Kırıkkale Üniversitesi	2016-
Doktora			
Doçent			

Yüksek Lisans Tez Başlığı ve Tez Danışman(lar)ı:

Doktora Tezi Başlığı ve Danışman(lar)ı:

Görevler:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl

Yönetilen Yüksek Lisans Tezleri :

.....
.....

Yönetilen Doktora Tezleri/Sanatta Yeterlik Çalışmaları :

.....
.....

Projelerde Yaptığı Görevler:

.....
.....

İdari Görevler:

.....
.....

Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler: Türk Pdr Derneği

Ödüller:

Son iki yılda verdiği lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler (Açılmışsa, yaz döneminde verilen dersler de tabloya ilave edilecektir):

Akademik Yıl	Dönem	Dersin Adı	Haftalık Saati		Öğrenci Sayısı
			Teorik	Uygulama	
19xx-xxxx	Güz				
	Bahar				
20xx-xxxx	Güz				
	Bahar				

ESERLER

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1.

.....
.....

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

B1.

.....
.....

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar ya da kitaplardaki bölümler:

C1. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

C1.1.

.....
.....

C2. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

C2.1.

.....
.....

D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

D1.

.....
.....

E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

E1. Psikolojik Dayanıklılık ile Güvenli Bağlanma Arasındaki İlişki. Üsküdar Üniversitesi 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi

E2. Happiness in Psychoanalytic and Positive Psychology. Üsküdar Üniversitesi 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi

F. Sanat ve tasarım etkinlikleri:

F1.

.....
.....

G. Diğer yayınlar:
(Yukarıdaki maddelerde yer alan başlıklardaki kategorilere girmeyen ve belirtilmek istenen tüm eserler bu maddenin altında belirtilecektir.)

G1.

.....
.....

